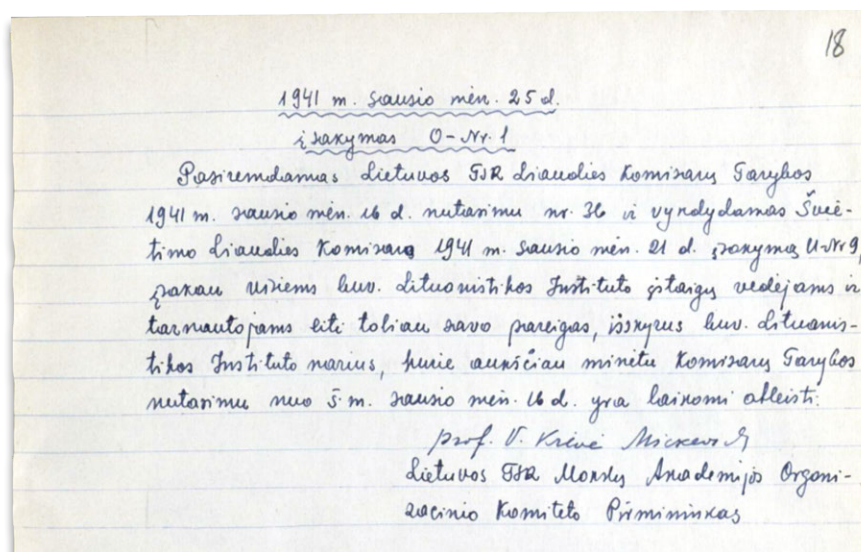

Lietuvos mokslų akademijos gimtadienis

Sausio 16 dieną minime Lietuvoje įkurtos Mokslų akademijos 80-ąjį gimtadienį. Data žinoma iš Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Liaudies Komisarų Tarybos nutarimo Nr. 36, kurio kopijos faksimilė publikuota 70-mečio proga „Lietuvos mokslų akademijos žinių“ 2010 m. Nr. 1 (53).

Buvęs Latvijos mokslų akademijos prezidentas, vėliau – jos senato pirmininkas, Lietuvos MA užsienio narys Janis Stradinis (Jānis Stradiņš, 1933–2019) tyrinėjo mokslų akademijų Baltijos šalyse kūrimosi aplinkybes. Jis domėjosi ir prieškario Baltijos intelektualinio bendradarbiavimo konferencijų serija. Šios konferencijos buvo atnaujintos jo iniciatyva, atkūrus šalių nepriklausomybę. J. Stradinis nurodo, kad idėja sutartinai kurti mokslų akademijas Baltijos šalyse nuskambėjo iš Estijos delegato prof. Antso Pypo (Ants Piip) lūpų pirmojoje Baltijos intelektualinio bendradarbiavimo konferencijoje Kaune 1935 metais. Tas buvo įtraukta į konferencijos priimtą rezoliuciją. Įkurti mokslų akademiją iki Antrojo pasaulinio karo ir okupacijos pradžios pavyko tik Estijai, – Estijos MA įsteigta 1938 metais. 1936 m. buvo įkurtas Latvijos istorijos institutas, vėliau tapęs Latvijos MA pirmąja sudėtine dalimi. Lietuvoje 1939 m. vasarį pradėjo veikti Antano Smetonos Lituanistikos institutas, atidarymas įvyko 1939-ųjų kovo 6 d.

Tolyn nuo tų datų mus neša visagalis laikas. Įvykių dalyviu vis mažiau kas yra pažinoję, sutikę. Bet jų liudijimai yra užrašyti. Vieno jų autorius – Lietuvos mokslų akademijos reikalų vedėjas Simas Sužiedėlis rašė:

Pirmasis Lietuvos TSR Mokslų akademijos organizacinio komiteto pirmininko įsakymas. LCVA saugomo LMA dokumentų rinkinio f. 1001 ap. 1 b. 66 l. 1.

[...] Vilniuje veikianti LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJA yra įsteigta Lietuvos Komisarų Tarybos 1941 m. sausio 16 d. aktu. Tačiau šios aukštosios mokslo tyrinėjimo įstaigos pati ideja ir pradžia nesisieja su bolševikų režimu Lietuvoje*. [...]

Taip, tas S. Sužiedėlio raštas skirtas nacių okupacijos meto valdžiai. Taip, Lietuvoje mokslų akademija įsteigta kito okupanto remiamos valdžios. Taip, žmonės svetimos jėgos akivaizdoje gelbėjo, stengėsi atkovoti kas galima, kas reikalinga mūsų Tėvynei: Vincas Krėvė-Mickevičius pavertė Lituanistikos institutą LTSR mokslo akademija; Vladas Jurgutis su kitais nuo sunaikinimo apsaugojo

* Rašyba ir išskyrimas kaip originale (aut. past.).

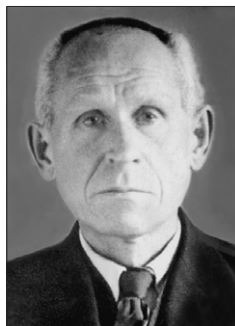
MA Vrublevskių biblioteką; Juozas Matulis neleido LTSR Mokslų akademijoje menkinti lietuvių kalbos; Juras Požela vadovavo LTSR Aukščiausiosios Tarybos komisijai, teisiškai įvertinusiai Molotovo–Ribbentropo pakto slaptauosis protokolus ir jų padarinius Lietuvai.

Pirmasis Lietuvos TSR Mokslų akademijos organizacinio komiteto pirmininko įsakymas mums iš metų nuotolio kalba ir apie susitarimo išlaikyti Lituanistikos institutą naujuoju pavadinimu liūdnamą dalį: įsakymu buvo atleisti Lituanistikos instituto nariai. Pagal statutą būtent nariai sudarė Lituanistikos instituto mokslinį personalą. Tai – žmonės, nusipelnę Lietuvos mokslui, švietimui, mūsų istorinei ir tautinei savimonei ir valstybingumui. Lietuvių kalbos skyriuje etatiniais nariais buvo

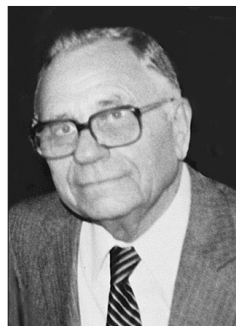
Lietuvos mokslų akademijos gimtadienis

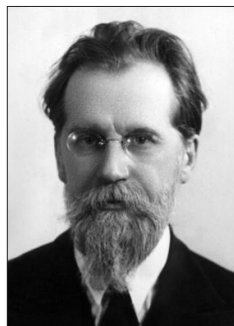
JUOZAS AMBRAZEVIČIUS
(JUOZAS BRAZAITIS)

JUOZAS BALČIKONIS

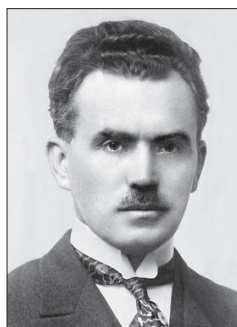
JONAS BALYS

MYKOLAS BIRŽIŠKA
LMA archyvo nuotr.

ZENONAS IVINSKIS

IGNAS JONYNAS

JURGIS ELISONAS
LMA archyvo nuotr.

ANTANAS SALYS

PRANAS SKARDŽIUS

JUOZAPAS STAKAUSKAS

ADOLFAS ŠAPOKA
vle.lt / MELC archyvo nuotraukos

»» paskirti prof. Mykolas Biržiška ir doc. Pranas Skardžius, neetatiniais – prof. Juozas Balčikonis ir doc. Antanas Salys; Lietuvos istorijos skyriuje etatiniu nariu buvo doc. Zenonas Ivinskis, neetatiniais – prof. Ignas Jonynas, dr. Juozas Stakauskas ir vyr. asist. dr. Adolfas Šapoka; Lietuvių tautosakos skyriuje etatiniu nariu buvo dr. Jonas Balys, neetatiniais – gimnazijos direktorius Jurgis Elisonas ir gimnazijos mokytojas Juozas Ambrazevičius.

Trumpai laimei, atleidimo dieną etatiniais instituto nariais buvę M. Biržiška, P. Skardžius ir Z. Ivinskis – profesoriai Vilniaus universitete – netrukus tapo Mokslų akademijos nariais (M. Biržiška – paskirtas 1941 04 09,

išrinktas ministerių 1941 08 01, P. Skardžius – paskirtas 1941 04 09, Z. Ivinskis – išrinktas ministerių 1941 08 01). Etatinis narys J. Balys tuo metu oficialiai priklausė ir kitai Lituaniistikos instituto personalo kategorijai – buvo Tautosakos skyriaus vedėjas (išrinktas MA nariu bendradarbiu 1941 12 02), kaip ir Lituaniistikos institute jau įdarbinti neetatiniai nariai A. Salys (MA nariu išrinktas ministerių 1941 08 01), I. Jonynas bei J. Balčikonis. Kun. dr. J. Stakauskas (MA nariu bendradarbiu išrinktas 1942 10 28, tačiau Generalinio švietimo tarėjo nepatvirtintas) 1940–1944 m. buvo Vilniaus archyvo direktoriumi, atgavo iš Vilniaus į Minską ir į kitas Baltarusijos vietas išvežtą archyvinę

medžiagą. A. Šapoka, 1940 m. viduryje atleistas iš dėstytojo darbo, 1941–1943 m. dėstė Vilniaus universitete (MA nariu bendradarbiu išrinktas 1941 12 02). J. Elisonas – suimtas sovietų ir kalintas Panevėžio kalėjime 1940-aisiais, vėliau karo metais dirbo Mokslų akademijoje. J. Ambrazevičius priėmė išskirtinį iššūkį ir 1941 06 23–08 05 buvo Lietuvos laikinosios vyriausybės ministras pirmininkas, švietimo ministras (MA nariu bendradarbiu išrinktas 1941 12 02).

Per Akademijos gimtadienį šviesiai prisiminkime juos – aną dieną nutarimu atleistus, tačiau visam gyvenimui jau išpareigojusius Tėvynei ir jos piliečiams skirti kūrybines jėgas. •

*Dr. Andrius Bernotas,
Organizacinio skyriaus vadovas*

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

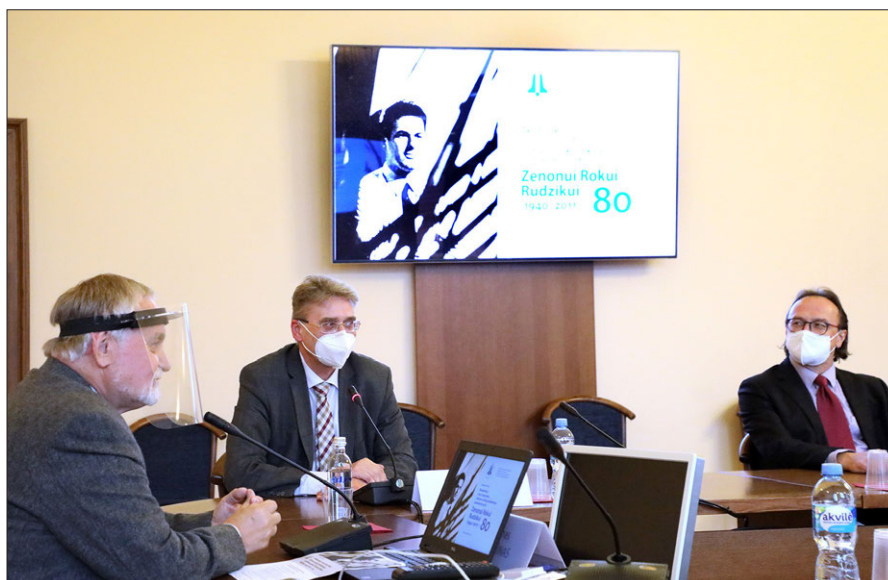
Paskutiniame 2020 metų ketvirtyje LMA prezidentas J. Banys nuolat dalyvaudavo nuotoliniuose Seimo Švietimo ir mokslo komiteto posėdžiuose, kuriuose buvo svarstomi įvairūs švietimo, mokslo ir studijų klausimai. Spalio 14 d., spalio 21 d., gruodžio 18 d. buvo aptartas Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 72 (1) straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Lapkričio 19 d. posėdyje J. Banys pasveikino LMA tikrąjį narį Artūrą Žukauską, tapusį Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininku. Gruodžio 2 d. Komiteto posėdyje buvo svarstomas klausimas „Dėl ES struktūrinių fondų lėšų 2021–2027 m. periodu skyrimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo iššūkiams spręsti ir MTEP plėtrai Vilniaus regione ir Vidurio ir vakarų Lietuvoje“, gruodžio 9 d. – „Dėl Lietuvos mokslo tarybos nuostatų naujos redakcijos“, gruodžio 16 d. – „Dėl Lietuvos mokslo tarybos nuostatų patvirtinimo“ projekto“.

Penktadieniais vykdavo Finansų ministerijos organizuojami nuotoliniai Lietuvos „Ateities ekonomikos DNR“ komisijos Investicijų komiteto, Inovacijų ir mokslinių tyrimų investicijų pakomitečio bei Žmogiškojo kapitalo investicijų pakomitečio posėdžiai.

Nuotoliniuose Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos posėdžiuose, kuriuose dalyvavo LMA prezidentas, buvo spendžiami investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, DNR Socialinių inovacijų koncepcijos tobulinimo bei kiti klausimai (10-13, 10-26, 11-25).

Nemažai nuveikta ir pareikšta LMA nuomonė virtualiuose 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto, Investicijų komiteto, Studijų kokybės vertinimo centro tarybos valdybos, Aukštojo mokslo tarybos, Lietuvos mokslo tarybos valdybos posėdžiuose.

Karantino laikotarpiu įvyko nemažai virtualių tarptautinių renginių. Spalio 28–29 d. – Londono karališkosios draugijos virtualus vizitas į Baltijos šalį, kuriame jos vadovai susitiko su Baltijos šalių mokslų akademijų prezidentais. Spalio 30 d. – nuotolinėje diskusijoje, skirtoje mokslo ir

Iš kairės: LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininkas Leonas Valkūnas, LMA prezidentas Jūras Banys ir akademiko Zenono Rokaus Rudziko sūnus Andrius Rudzikas.

inovacijų pareigūnų tinklo koncepcijai aptarti, kurių organizavo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) kartu su Vyriausybės strateginės analizės centru (Strata), kur dalyvavo atstovai iš Airijos, Nyderlandų, Suomijos, Vokietijos. J. Banys atstovavo Akademijai lapkričio 26–27 d. nuotoliniu būdu vykusiame Europos Sąjungos šalių akademijų mokslo konsultacinės tarybos EASAC (ES šalių, Šveicarijos, Norvegijos ir Jungtinės Karalystės akademijų vadovų tarybos) susitikime.

J. Banys dalyvavo tiesioginiuose renginiuose: spalio 6 d. – LMA diplomų ir asociacijos INFOBALT stipendijų teikimo 10-osios Jaunųjų mokslininkų konferencijos laureatams iškilmėse, spalio 13 d. dalijosi prisiminimais renginyje „Akademikui, 2003–2009 metų Lietuvos mokslų akademijos prezidentui prof. Zenonui Rokui Rudzikui (1940–2011) – 80“, spalio 15 d. dalyvavo europarlamentaro Juozo Oleko organizuojamoje apskritojo stalo diskusijoje *Lithuanian flagship initiative for beating cancer (Lietuvos flagmano iniciatyva vėžiui įveikti)*.

•••

Per paskutinį 2020 metų ketvirtį įvyko 7 nuotoliniai LMA prezidiumo posėdžiai. Juose LMA prezidentas

nuolat pabrėžė, kad Lietuvoje įvedus apribojimus dėl COVID-19, LMA darbuotojai dirba nuotoliniu būdu, prireikus – tiesiogiai, prisilaikydami visų saugumo reikalavimų, o nuo lapkričio 7 d. visoje Lietuvoje paskelbus karantiną, Akademijoje stabdomi visi viešieji renginiai ir ribojama kita veikla.

Spalio 6 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo patvirtintos komisijos Kauno miesto mokslo premijoms pateiktoms paraiškoms vertinti, pritarta LMA vardinių premijų, LMA Jaunųjų mokslininkų ir doktorantų bei Aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkursų skelbimams, nutarta apdovanoti akademikus Jurgį Vilemą, Vytautą Ostaševičių, Albiną Kustą ir Stasį Karaziją atminimo medaliais „Lietuvos mokslų akademija“.

Spalio 8 d. LMA prezidiumo posėdyje viceprezidentas Zenonas Dabkevičius informavo, kad LMA narių visuotiniame susirinkime (09-22) patvirtinus LMA tikrųjų narių laisvas vietas pagal specialybes, bus skelbiami LMA tikrųjų narių rinkimai, o nuo rugsėjo 25 d. paskelbti rinkimai į LMA Jaunosios akademijos (LMAJA) narius. Akad. Domo Kauno siūlymu patvirtintas konferencijos, skirtos LMA užsienio narės Marijos Gimbutienės 100-osioms metinėms, organizacinis komitetas.

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

»»»

Spalio 20 d. akad. G. Žintelis informavo apie Kauno miesto mokslo premijoms teiktų paraiškų vertinimo komisijos išvadą, kurioms LMA prezidiumo nariai pritarė bendru sutarimu. Priimti nutarimai apdovanoti Kauno miesto savivaldybę ir akademikus Benediktą Juodką, Valdemarą Razumą, Vytautą Antaną Tamošiūną atminimo medaliais „Lietuvos mokslų akademija“.

Lapkričio 3 d. posėdyje J. Banys kalbėjo, kad 2021 m. sausio 16 d. LMA švęs 80 metų jubiliejų, tačiau dėl pandemijos minėjimas nukeliamas vėlesniam laikui. LMA prezidiumo nariai iš klausė ir pritarė LMA prezidento siūlymams dėl darbo organizavimo pakeitimų ir LMA struktūros pertvarkymo. Z. Dabkevičius pateikė informaciją apie iškeltus kandidatus į LMA tikruosius narius ir

tolesnę rinkimų eigą bei pateiktus kandidatus į LMAJA narius. Patvirtintos komisijos LMAJA nariams rinkti.

Lapkričio 17 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo patvirtinta gruodžio 15 d. LMA narių visuotinio susirinkimo darbotvarkė ir formatai. J. Banys paskelbė LMA iškeltų kandidatų į LMA tikruosius narius tinkamumui įvertinti ekspertų komisijos išvadą. Patvirtintas viešai skelbiamų kandidatų į LMA tikruosius narius sąrašas. LMA prezidiumo nariai iš klausė LMAJA siūlymus dėl kai kurių LMAJA nuostatų punktų pakeitimo, pritarė jiems bendru sutarimu ir nutarė siūlyti tvirtinti gruodžio 15 d. LMA narių visuotiniame susirinkime.

Gruodžio 1 d. LMA prezidiumo posėdyje J. Banys informavo, kad naujai įvesti Vyriausybės apribojimai

dėl COVID-19 pakoregavo gruodžio 15 d. LMA narių visuotinio susirinkimo eigą ir pavedė atitinkamai koreguoti susirinkimo scenarijų. Mokslų skyrių pirmininkai pateikė informaciją dėl LMA vardinių premijų (Vincos Krėvės-Mickevičiaus – literatūra, Kazimiero Simonavičiaus – mechanika, Algirdo Žukausko – šiluminė fizika ir energetika, Jono Kriščiūno – žemės ūkio mokslai) gautų paraiškų ir konkursų komisijų. Akad. Z. Dabkevičius ir akad. D. Kaunas kalbėjo apie Lietuvos banko ir LMA bendradarbiavimą leidžiant kolekcinės monetas iš serijos „Lietuvos mokslas“.

Gruodžio 8 d. buvo galutinai suderinta LMA narių visuotinio susirinkimo eiga. •

*Lyda Milošienė,
LMA vyriaus. referentė*

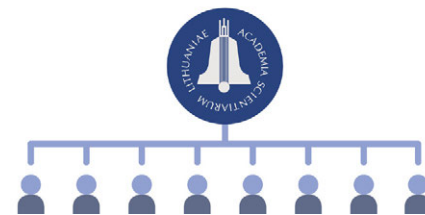
Visuotinis susirinkimas

2020 m. gruodžio 15 d. Lietuvos mokslų akademijos (LMA) narių visuotinis susirinkimas vyko nuotoliniu būdu. LMA prezidentas Jūras Banys, pradėdamas sesiją, informavo apie prisijungusiųjų skaičių (113) ir renginio transliaciją internetu. Vieningai buvo patvirtinta darbotvarkė.

Tylos minute buvo pagerbtas mirusiųjų – žymaus italų kalbininko ir baltisto, LMA užsienio nario prof. Gvido Mikelinio ir LMA nario, informacinių technologijų specialisto prof. Genadijaus Kulviečio – atminimas.

Prezidentas, kalbėdamas apie LMA veiklą 2020 metais, pabrėžė, kad pasaulyje kilus pandemijai Akademija susidūrė su nemenkais iššūkiais. Tačiau LMA veikla nenutrūko ir buvo sėkmingai vykdoma. Daugiausia, be abejo, organizuojant renginius nuotoliniu būdu. Labai laiku buvo sukurta darbo grupė, skirta COVID-19. Vadovaujant hab. dr. Vytautui Usoniui jos nariai rengė ir skelbė naujausią informaciją apie ligos plitimą, vakcinacijos naujienas, profilaktikos priemones. Akademijos balsas buvo nuolat girdimas LR Vyriausybėje, atsižvelgiama į mokslininkų teikiamas prognozes ir siūlymus, kaip tinkamai

reaguoti į pandemijos plitimą. LMA nuolat vykde įvairius ES Struktūrinių fondų finansuojamus projektus, kuriais siekiama jaunimą sudominti mokslu. Akivaizdu, kad pandemijos sąlygomis mokslo įtaka visuomenei ir politikų sprendimams tapo kur kas didesnė. Ir šiuo metu Akademija bendradarbiauja su LR Prezidentūra, Seimu, Švietimo, mokslo ir sporto, Ekonomikos ir inovacijų ministerijomis. Buvo priimta svarbi LMA rezoliucija dėl 5G ryšio. Malonu, kad informacinį leidinį „LMA žinios“ perkėlus į elektroninę erdvę, pirmąjį tokį numerį jau vartė daugiau nei 500 svetainės lankytojų. Akademikai aktyviai pristato mokslo naujienas ir savo įžvalgas visuomenei, todėl kilo mintis LMA svetainėje sukurti skiltį „LMA ir akademikai žiniasklaidoje“. Dar viena geroji naujiena – jau įteikti 25 LMA atminimo medaliai. Galima pasidžiaugti bendradarbiavimu su Lietuvos banku. Išleistos proginės auksinės monetos, skirtos fizikai, technologiniams mokslams. Neseniai pasirodė moneta, skirta žemės ūkio mokslams. Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius rengia naujos socialiniams mokslams skirtos monetos projektą. Akad. J. Banys

pabrėžė, kad jam teko dalyvauti ALLEA susirinkimuose, kur buvo svarstoma, kaip akademijos padeda kovoti su pandemija. Taip pat ir EASAC veikloje. Pratęstas bendradarbiavimas su Čekijos ir Vengrijos mokslų akademijomis.

Akademija delegavo prof. Vytautą Usonį į Europos akademijų mokslinius patarimus politikams teikiančios institucijos SAPEA sukurtą COVID komisiją. LMA vyko Europos paveldo dienos. Informacinės technologijos tampa lemiančiomis, todėl Technikos mokslų skyriaus nariai parengė ir LMA prezidiumas priėmė rezoliuciją, kuri turėtų skatinti informatikos plėtrą mūsų šalyje. 2020 m. pradėtos rengti ir Lietuvos autorių mokslo populiarinimo knygos, iš kurių pirmos dvi pasirodys 2021-aisiais.

Susirinkime LMA atminimo medaliais buvo apdovanoti akademikai Vytautas Ostaševičius (už mokslinį ir pedagoginį darbą bei aktyvią mokslo veiklą ne tik Lietuvoje, bet ir Prancūzijoje), Jurgis Vilemas (už nuopelnus Lietuvos energetikos sričiai,

»»»

Visuotinis susirinkimas

»»»

už seminarus energetikos klausimais), Stasys Karazija (miškininkystės mokslo korifėjus, įnešęs didelį indėlį į Lietuvos miškų būklės studijas), Albinas Kusta (už žemės ūkio mokslų plėtrą, Lietuvos vardo garsinimą ir indėlį į LMA veiklą), Kauno miesto savivaldybė (už svarų indėlį vertinant mokslą, – yra įteikusi 12 premijų Kauno miesto mokslininkams). Medaliais įvertinti buvę LMA prezidentai akad. Benediktas Juodka ir akad. Valdemaras Razumas, taip pat akad. Vytautas Antanas Tamošiūnas (už gyvūnų epidemiologijos tyrimus).

LMA prezidiumas ir mokslų skyrių nariai sveikino jubilatus. LMA prezidiumo padėkos raštai skirti akademikams Antanui Sederevičiui – 70 metų, Adolfui Laimučiu Telksniui – 90 metų, Pranui Viškeliui – 70 metų progomis, prof. dr. Meilutei Taljūnaitei padėka skirta už produktyvų darbą leidžiant žurnalą „Filosofija. Sociologija“. Sveikinimo adresai skirti akademikams Viktorijai Daujotytei-Pakerienei – 75 metų, užsienio nariui Pietru Umbertui Diniui (Pietro Umberto Dini) – 60 metų ir Veronikai Vasiliauskienei – 85 metų sukakčių progomis.

Vyko ir 2020 metų Kauno miesto mokslo premijos laureatų apdovanojimai. Kauno miesto mokslo premijos komisijos pirmininkas akad. Gintautas Žintelis paskelbė komisijos siūlymą skirti premiją Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) profesorei Vaidai Kamuntavičienei ir LMA nariui Kauno technologijos universiteto (KTU) profesorius V. Ostaševičiui.

Kauno m. savivaldybės vicemeras Audrius Palionis sveikino laureatus ir perdavė linkėjimų nuo mero Visvaldo Matijošaičio. Taip pat padėjo už LMA atminimo medalį. Kauno miesto savivaldybė supranta, kad mokslas itin svarbus tokia dinamika pasaulyje, nes jis padeda išspręsti daug kylančių problemų. Džiugu, kad galima kartu su LMA skatinti Kaune dirbančius mokslininkus.

Premija socialinių ir humanitarinių mokslų srityje įvertinta prof. dr. V. Kamuntavičienė dėkojo savivaldybei už šią iniciatyvą, taip pat ir VDU Istorijos katedrai už geras sąlygas vykdyti mokslo tyrimus bei Lietuvos

mokslo tarybai, finansavusiai ne vieną projektą. Mokslininkei yra svarbiausia, kad tyrimai būtų apie vertybes, kad praeitis prakalbėtų dabarčiai, kad daugiau galvotume apie kitus. Tokia yra humanitarinių mokslų misija. Skaitant apdulkėjusius dokumentus tenka svarstyti, kokią žinia bus iškelta iš praeities ir kokią įtaką ji turės dabarčiai. Daug dėmesio mokslininkė skyrė Kauno bažnyčių ir vienuolynų istorijai, analizavo juos supusius žmones bei jų veiklą.

Antrasis apdovanojimas skirtas fizinių, biomedicinos, žemės ūkio ar technologijos mokslų sritims atstovaujančiam akad. Vytautui Ostaševičiui

iš KTU už ilgametę mokslinę, eksperimentinę ir visuomeninę veiklą. Laureato žodžiais tariant, jam tai buvo išskirtinė diena – gauti medalį ir premiją. Akademikas, Mechatronikos instituto direktorius, pabrėžė, kad Kaune vystoma mechatronika yra viena iš keturių Lietuvoje patvirtintų aukštųjų technologijų sričių. KTU „Santakos“ slėnyje, kurį steigiant aktyviai dalyvavo laureatas, tai yra vienas veiklos prioritetų. Kauno laisvojoje ekonomikos zonoje taip pat vyrauja mechatroninio profilio įmonės. Šiuo metu akademikas su studentais ir doktorantais kuria žmogaus sveikatinimo mechatroninę įrangą, atlieka mikroelektromechaninių sistemų (MEMS) elektrodinamikos tyrimus.

Toliau LMA prezidentas priminė, kad Akademijs neseniai pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Pakruojo rajono savivaldybe. Pakruojo rajone yra gimęs mokslininkas Teodoras fon Grotusas, kuris pradėjo naują mokslo sritį – elektrochemiją. Akad. Aivaras Kareiva stengiasi, kad Žeimelyje būtų pastatytas paminklas šiam mokslininkui. Jau surinkta didžioji dalis lėšų. Prie to prisidėjo ir LMA, skirdama lėšų iš tarptautinio

bendradarbiavimo fondo. Tai bus bene pirmasis paminklas mokslininkui, pastatytas per pastaruosius 30 metų.

Vėliau susirinkimo dalyvius LMA prezidentas J. Banys informavo, kad išrinkta 10 naujų LMA Jaunosios akademijos (LMAJA) narių. Viceprezidentas Zenonas Dabkevičius pristatė trečią LMA jaunųjų akademikų dešimtį. Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje LMAJA nariais išrinkti dr. Vidas Lekavičius ir dr. Paulina Želvienė, Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje – dr. Jonas Jankauskas ir dr. Linas Minkevičius, Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje – dr. Andrius Remeikis ir dr. Vacis Tatarūnas, Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje – dr. Vita Lėlė ir dr. Viktorija Vaštakaitė-Kairienė, o Technikos mokslų skyriuje – prof. dr. Vitalij Novickij ir prof. dr. Tomas Tamulevičius. Akad. J. Banys, sveikinęs jaunuosius akademikus, pranešė, kad jų narytės pažymėjimai ir ženklai yra parengti bei bus įteikti esant progai.

Pranešimą apie aukštąsias technologijas įmonėje „Teltonika“ perskaitė jos vadovas Arvydas Paukštys. KTU baigęs elektronikos konstravimą, jis jau beveik 30 metų Lietuvoje vysto elektronikos pramonę ir daiktų interneto technologijas. Neseniai pasiekta ypatinga riba – pagaminta 10 mln. įrenginių. Šiuo metu „Teltonika“ turi biurus 18 pasaulio šalių. Sparčiai besivystanti įmonė planuoja, kad joje dirbs 3 000 specialistų Lietuvoje ir tiek pat – užsienyje. „Teltonika“ susideda iš keturių įmonių. Jų veiklos sritys: transporto įrangos projektavimas ir gamyba, maršrutizatoriai, telemedicinos įranga, autonominiai įrenginiai ir įvairi elektronika. Kuriamą lanksti gamyba pagal kiekvieno kliento poreikius, todėl asortimente – daug skirtingų produktų ir versijų. Šiuo metu Lietuvoje įmonėje dirba apie 300 inžinierių, projektuotojų. Įdomu tai, kad „Teltonika“ nesinaudoja Azijos gamintojų paslaugomis. Neseniai jie sukūrė dirbtinės plaučių ventilacijos aparatą, dabar atliekami jo klinikiniai testai, kad būtų galima naudoti gelbstint COVID-19 pacientų gyvybes. Kitas projektas kartu su KTU ir VU – nebrangus prietaisas, nuotoliniu būdu galėsiantis

»»»

Visuotinis susirinkimas

»»»

nustatyti prieširdžių virpėjimą, kurį galėtų įsigyti visi norintys. A. Paukštys papasakojo, kad jau kitais metais ketinama leisti po 1 mln. gaminių per mėnesį. Nėgana to, planuojama statyti *Teltonika High Tech Hill* (gamyklų, laboratorijų ir biurų kompleksą), kuris turėtų pradėti veikti maždaug po dvejų metų, o greta – akademiją, taip mokymą ir mokslą priartinant prie gamybos. Ši mokymo įstaiga turėtų skatinti moksleivius rinktis inžinerines profesijas. Kasmet investuodamas po 10 proc. savo pelno į mokslo ir technologijų plėtrą (MTEP), „Teltonikos“ savininkas nori padėti Lietuvai tapti aukštųjų technologijų šalimi. Pranešėjas atsakė ir į pranešimo sudomintų LMA bei jos Jaunosios akademijos narių klausimus.

Po pranešimo LMA prezidentas pristatė LMAJA nuostatų keitimus, kuriems yra pritaręs LMA prezidiumas. Akad. J. Banys susirinkimo dalyviams priminė, kad buvo pasiūlyta keisti mokslinio sekretoriaus statusą į vicepirmininko statusą. Pakeitimas logiškas, nes mokslinio sekretoriaus pareigybė yra posovietinis relikvas. Antra vertus, LMAJA nariai po ketverių metų kadencijos taptų LMAJA alumnais ir toliau dalyvautų LMAJA veikloje patarimojo balso teise. Be to, nariai gaus ne tik pažymėjimą, bet ir sidabrinį nario ženklą. LMAJA vadovybė turėtų būti renkama tik vienai kadencijai, o jos nariai turėtų teisę vadintis jaunaisiais akademikais. Šie papildymai ir nutarimas buvo vieningai priimti.

Renginį baigė akad. Giedriaus Kuprevičiaus sveikinimas – muzikinė kompozicija, kurioje buvo panaudotas itin ilgai skambantis mušamasis instrumentas iš Japonijos, įprastai naudojamas maldai. Akademiko manymu, ši jo savybė puikiai iliustruoja poreikį šiuo metu kuo geriau įsiklausyti vieniems į kitus.

Baigdamas visuotinį susirinkimą, LMA prezidentas J. Banys palinkėjo visiems gerų, sėkmingų ir sveikų Naujųjų metų, spartesnės mokslo pažangos ir glaudesnės protų sąjungos, kad būtų įveiktos esamos ir būsimos grėsmės. •

*Parengė dr. Rolandas Maskoliūnas,
LMA vyr. specialistas
ryšiams su visuomene*

SKYRIŲ VEIKLA

Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje

Paskutinįjį 2020 metų ketvirtį skyrius toliau tęsė savo veiklą daugiausia dirbdamas nuotoliniu būdu. Buvo sušauktas HSMS biuro narių posėdis, sudaryta ekspertų komisija ir išrinkti kandidatai į LMA Jaunosios akademijos narius, sudaryta 2020 m. Vinco Krėvės-Mickevičiaus (literatūra) premijos komisija, įvyko keletas nuotolinių renginių.

Paskelbus rinkimus į LMA Jaunosios akademijos narius, skyrius gavo 10 paraiškų, iš jų 4 – humanitarinių mokslų, 6 – socialinių mokslų atstovai. Sudaryta komisija LMA Jaunosios mokslų akademijos nariams rinkti – akad. Domas Kaunas (pirmininkas), akad. Vytautas Nekrošius (pirm. pavaduotojas), akad. Audrius Beinorius, akad. Romas Lazutka, akad. Zenonas Norkus, akad. Rimvydas Petrauskas, dr. Olga Mastianica-Stankevič (patariamasis balsas) – nuotoliniame posėdyje lapkričio 24 d. išklaušė pretendentų prisistatymus, uždavė jiems klausimų. Buvo vieningai patvirtinta, kad tarp humanitarinių mokslų kandidatų nėra vienas negalėtų būti įvertintas kaip išskirtinis. Socialinių mokslų srities

kandidatų į LMAJA narius mokslinė veikla yra žymiai svaresnė ir aktyvesnė. Skelbti naują LMAJA narių konkursą tik iš humanitarinių mokslų srities nėra teisiškai numatyta, todėl nutarta išrinkti du kandidatus į LMAJA narius iš socialinių mokslų srities: dr. Vidą Lekavičių ir dr. Pauliną Želvienę.

Lapkričio 26 d. nuotoliniu būdu vykusiam HSMS biuro narių susirinkime buvo informuota apie iškeltus humanitarinių ir socialinių mokslų sričių kandidatus į LMA tikruosius narius. Pagal skelbtas penkias tikrųjų narių vietas iškelti ir įregistruoti devyni kandidatai: archeologija – Albinas Kuncevičius (iškėlė VU senatas, akademikai Eugenijus Jovaiša, Rimvydas Petrauskas, Vladas Žulkus); istorija – Zenonas Butkus (iškėlė VU senatas) ir Darius Staliūnas (iškėlė Lietuvos istorijos instituto taryba); menotyra – Rytis Ambrazevičius (iškėlė akad. Giedrius Kuprevičius) ir Dalia Klajumienė (iškėlė Vilniaus dailės akademija); lietuvių literatūra – Aušra Jurgutienė (iškėlė Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) ir Dainora Pociūtė-Abukevičienė (iškėlė VU senatas); sociologija – Aleksandras

Dobryninas (iškėlė VU senatas) ir Aušra Maslauskaitė (iškėlė VDU senatas, Lietuvos sociologų draugijos vykdomoji taryba, Lietuvos socialinių tyrimų centro mokslo taryba). Sudaryta kandidatų į LMA tikruosius narius mokslinės veiklos ekspertų komisija – akademikai Domas Kaunas (pirmininkas), Antanas Buračas, Viktorija Daujotytė-Pakerienė, Vytautas Nekrošius, Bonifacas Stundžia. 2021 m. pirmajame ketvirtyje bus išklaušyti kandidatų į LMA tikruosius narius pranešimai ir vyks rinkimai.

LMA kas ketverius metus skelbia Vinco Krėvės-Mickevičiaus (literatūra) premijos konkursą. Šių metų premijai pateikti du darbai: Dalius Čiočytės monografijos „Literatūros teologija: Teologiniai lietuvių literatūros aspektai“ (2013) ir „Krikščionybė ir šiuolaikinė lietuvių literatūra“ (2018), taip pat Aušros Martišiūtės-Linartienės darbų ciklas „Vydūno kūrybos tyrimai ir sklaida“.

Biuro posėdyje, remiantis Vinco Krėvės-Mickevičiaus (literatūra) premijos nuostatais, pateiktiems darbams įvertinti ir rekomenduoti

»»»

Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje

»»»

skirti premiją buvo sudaryta komisija: Vytautas Martinkus (pirmininkas), Viktorija Daujotytė-Pakerienė, Domas Kaunas, Zenonas Norkus, Vytautas Nekrošius. Posėdyje taip pat išnagrinėtas žurnalo „Filosofija. Sociologija“ redakcinės kolegijos pirmininko akad. Arvydo Virgilijaus Matulionio 2020-11-23 teikimas skirti dr. Sarmite Mikulionienę žurnalo „Filosofija. Sociologija“ atsakingąja sekretore vietoje pareigas ilgai ėjusios prof. dr. (HP) Meilutės Taljūnaitės. Prašyta už atsakingą ir kūrybingą darbą pareikšti M. Taljūnaitėi LMA prezidiumo padėką. Nutarta prašyti LMA prezidiumo pritarti šiam pakeitimui ir siūlymui.

Paskutinis posėdžio klausimas – dėl Lietuvos banko monetos, skirtos socialiniams mokslams, iš serijos „Lietuvos mokslas“. HSMS narių buvo paprašyta teikti siūlymų dėl Lietuvos banko monetos, skirtos socialiniams mokslams. Akad. Arvydas Virgilijus Matulionis apibendrino siūlymus, pateikė savo sukurtą monetos vaizdinį ir tai buvo pristatyta LMA prezidiumo gruodžio 1 d. posėdyje, kuriame nutarta leidžiant šią monetą Lietuvos bankui toliau bendradarbiauti su HSM skyriumi.

Dėl sugriežtinto karantino atidėtos spalio 30 d. Mokslų akademijoje turėjusios vykti akad. Eugenijaus Jovaišos knygos „Kapai ir žmonės“ sutiktuvės. Neįvyko dar pavasarį planuota ir į rudenį nukelta HSMS narių išvyka į Dieveniškės (Šalčininkų r.)

pagal „Vilnijos“ tarybos nario Alfonso Augulio pasiūlytą programą.

Lapkričio 27 d. įvyko nuotolinė XII Lietuvos sociologų draugijos konferencija „Sociologija ir gerovės valstybė šiuolaikinėje Lietuvoje“, skirta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui. Konferenciją organizavo Lietuvos socialinių tyrimų centras ir Lietuvos sociologų draugija. Talkino HSMS, rėmė Lietuvos mokslo taryba. Buvo planuota, kad konferencija vyks LMA salėse, bet virusas pakoregavo planus. Nežiūrint iššūkių konferencija įvyko – dalyvavo apie 150 dalyvių, organizuota net šešiolika sesijų ir trys apskritojo stalo diskusijos, kur perskaityta apie 80 pranešimų.

LMA svetainės skiltyje „Naujienos“ spalio–gruodžio mėn. buvo skelbta apie įvykusius renginius, pateikti HSMS narių straipsniai. Rugsėjo 30 d. LMA svetainės „Naujienose“ buvo skelbtas akad. V. Daujotytės-Pakerienės straipsnis „Kiek žmoguje kalbos“, sulaukęs didelio susidomėjimo. Akademikės žemaitės straipsnį perspausdino kraštiečių kultūros laikraštis „Žemaičių bibliofilas“ (2020 m. gruodžio 26 d., Nr. 10).

Prisimenant žymius Lietuvos mokslininkus buvo minėtos Mokslų akademijos nario korespondento, ekonomisto, Vilniaus universiteto rektoriaus prof. Jono Bučo (1900–1973) 120-osios gimimo metinės. Apie Profesoriaus gyvenimą ir veiklą LMA svetainės „Naujienose“ skelbtas [akad. Antano Buračo](#).

[kuriam studijuojant VU teko klausytis prof. J. Bučo paskaitų, straipsnis](#).

Prisimenant akad. Arvydą Šliogerį (1944–2019) kviečiame paskaityti [akad. V. Daujotytės 2019 m. gruodžio 18 d. tartą „ačiū ir sudie“](#).

LMA svetainės skiltyje „LMA ir akademikai žiniasklaidoje“ toliau skelbiama nuorodos į informacijos šaltinius, kur galima susipažinti su naujausia informacija, mokslininkų įžvalgomis, šių dienų aktualijomis. Paskutinįjį metų ketvirtį surinkta ir pateikta per 200 tokių nuorodų. Kaip ir anksčiau, šalies žiniasklaidoje daugiausia matomi HSMS nariai. Straipsnių, nuomonių, komentarų aktualiomis temomis teikė ar dalyvavo televizijos, radijo laidose akademikai Egidijus Aleksandravičius, Antanas Andrijauskas, Audrius Beinorius, Grasilda Blažienė, Viktorija Daujotytė-Pakerienė, Rūta Janonienė, Eugenijus Jovaiša, Domas Kaunas, Zigmantas Kiaupa, Giedrius Kuprevičius, Pranas Kūris, Romas Lazutka, Vytautas Martinkus, Evaldas Nekrašas, Vytautas Nekrošius, Zenonas Norkus, Rolandas Palekas, Rimvydas Petrauskas, Jūratė Sprindytė, Bonifacas Stundžia, Vladas Žulkus, LMA užsienio narys prof. Algis Mickūnas ir kiti. Akademikai ir toliau daug prisideda prie visuomenės humanizmo, pilietiškumo, kritinio mąstymo ugdymo, ypač šiomis nelengvomis pandemijos sąlygomis. •
*Aurika Bagdonavičienė,
skyriaus mokslinė sekretorė*

Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje

Tebesitęsiant COVID-19 pandemijai spalio–gruodžio mėnesiais skyrius savo veiklą tęsė daugiausia dirbdamas nuotoliniu būdu. Vyko posėdžiai, nuotolinės konferencijos ir kiti renginiai. Skyriaus narių nuorodos į informacijos šaltinius: interviu, straipsniai žiniasklaidoje, pokalbiai radijuje ir TV, komentarai aktualiomis temomis bei kita žiniasklaidoje skelbiama informacija ir toliau buvo skelbiama LMA svetainės skiltyje „LMA ir akademikai žiniasklaidoje“.

Ketvirtame metų ketvirtyje BMGMS organizavo tris biuro posėdžius, skyriaus narių visuotinį susirinkimą, tris respublikines ir vieną tarptautinę konferenciją, tarptautinį kongresą ir knygos sutiktuvės. Biuro posėdžiuose buvo aptarti įvairūs organizaciniai skyriaus reikalai, narių apdovanojimams LMA atminimo medaliu, skyriaus artimiausi renginiai, LMA Jaunosios akademijos (LMAJA) ir LMA tikrųjų narių rinkimų komisijų sudarymas bei kiti skyriui aktualūs klausimai.

Lapkričio 19 d. nuotoliniu būdu vyko BMGMS narių visuotinis susirinkimas, skirtas LMAJA rinkimams. Buvo išklausti kandidatų į LMAJA narius pranešimai: dr. Rokas Navickas iš Vilniaus universiteto skaitė pranešimą „Įrodymų ir praktikos takoskyra“, dr. Andrius Remeikis iš Gamtos tyrimų centro pristatė pranešimą „Biologinės įvairovės taksonominė inventorizacija besikeičiančiame pasaulyje“, o dr. Vacis Tatarūnas iš Lietuvos sveikatos mokslų universiteto pateikė pranešimą „Kraujo

»»»

Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje

»»»

krešėjimo sistemos biožymenų tyrimai: individualizuotas gydymas antiagregantais ir antikoagulantais“. Gausiai prisijungę virtualioje erdvėje skyriaus nariai pateikė visiems pranešėjams klausimų. Ilgai diskutavusi, ekspertų komisija LMAJA narių rinkimams išrinko du geriausius jaunuosius mokslininkus – dr. A. Remeikį ir dr. V. Tatarūną.

Spalio 14 d. BMGMS kartu su Vandens taryba prie Lietuvos mokslų akademijos ir Klaipėdos universitetu organizavo konferenciją-diskusiją „[Jūros mokslo diena](#)“.

Vienas LMA gyvai vykusių renginių – spalio 20 d. BMGMS kartu su LMA skyriumi „Mokslininkų rūmai“ ir Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla organizuotos švedų rašytojos Karin Bojs mokslo populiarinimo [knygos „Mano šeima europiečiai. Pastarieji 54 000 metų“ sutiktuvės](#). Renginį vedė akad. V. Kučinskas.

Spalio 22–24 d. Vilniuje įvyko [pirmasis Tarptautinis smegenų, širdies ir inkstų kongresas \(Brain, Heart and Kidney Congress\)](#). Organizuojant kongresą dalyvavo Vilniaus universitetas, LMA, Lietuvos neurologų asociacija, Lietuvos širdies asociacija, Lietuvos vaikų nefrologų draugija, Lietuvos inkstų fondas, Lietuvos epileptologijos draugija ir tarptautinė medikų bendruomenė. Renginio pagrindinė idėja – rasti bendrų sąlyčio taškų tarp neurologijos, kardiologijos, nefrologijos ir kitų sričių specialistų. Kongrese pranešimus skaitė 44 kvietiniai lektoriai iš 16 valstybių.

Spalio 23 d. BMGMS kartu su Lietuvos geografų draugija ir VU Chemijos ir geomokslų fakulteto Geomokslų institutu organizavo IV Lietuvos geografų kongresą ir tarptautinę konferenciją „Geografijos mokslas: tyrimai gamtos ir visuomenės gerovei“. Šiame kas penkerius metus vykstančiame renginyje buvo pristatyti svarbiausių geografinių mokslinio tyrimo centrų vykdomi kraštovaizdžio, meteorologiniai, bendri hidrologiniai ir jūros kranto, pelkių, regioniniai, kaimo teritorijų, miestų, geografinio ugdymo sričių tyrimai ir praktinės veiklos, atliktos per pastaruosius šešerius metus. Kongresas vyko gyvai ir nuotoliniu būdu lietuvių bei anglų kalbomis.

Knygos „Mano šeima europiečiai. Pastarieji 54 000 metų“ sutiktuvės.

Tarptautinis smegenų, širdies ir inkstų kongresas. Scenoje iš kairės: VU Medicinos fakulteto dekanas prof. Algirdas Utkus ir BMGMS pirmininkas Vaidutis Kučinskas.

Spalio 26 d. įvyko tradicinė BMGMS ir Lietuvos biologijos mokytojų asociacijos (LBMA) organizuojama konferencija „[Mokslo naujienos Lietuvos mokytojams](#)“. Konferenciją atidarė ir sveikinimo žodį tarė BMGMS pirmininkas V. Kučinskas. Buvo išklaustyti septyni mokslo naujovėms skirti pranešimai. Pranešimus skaitė ir du BMGMS

nariai: akad. V. Kučinskas – „Lietuvos genomo šaknų beiškant“, akad. Jonas Remigijus Naujalis – „Legendinės gamtininkės Eugenijos Šimkūnaitės (1920–1996) fenomenas: nuo Tauragnų miestelio mergaitės iki Lietuvos vaisinių augalų žiniuonės“. Konferencija vyko nuotoliniu būdu ir susilaukė didelio mokytojų dėmesio, buvo

»»»

Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje

»»»

prisijungę per 200 dalyvių. Pabaigoje LBMA valdybos pirmininkas Simas Ignatavičius ir akad. V. Kučinskas apibendrino konferencijos pranešimus ir palinkėjo vėl susitikti po dvejų metų įprastose LMA erdvėse.

Gruodžio 4 d. BMGMS kartu su Gamtos tyrimų centru organizavo 13-ąją Jaunųjų mokslininkų konferenciją „[Bioateitis: gamtos ir gyvybės mokslų perspektyvos](#)“. Gyvename COVID-19 pandemijos sąlygomis, todėl konferencija vyko nuotoliniu būdu. Konferencijoje dalyvavo ir pranešimus skaitė 36 geriausi jaunieji mokslininkai iki 35 m. amžiaus iš VU, LSMU, KTU, VU Gyvybės mokslų centro, Gamtos tyrimų ir Fizinių ir technologijos mokslų centrų, Nacionalinio vėžio, Lietuvos energetikos institutų. Konferencijos

darbas vyko trijose sekcijose. [Programa ir pranešimų santraukos išleistos elektroniniu ir spausdintu leidiniu.](#)

Komisijos nariai išrinko po tris geriausius pranešimus iš kiekvienos sekcijos. Laureatai apdovanoti diplomais.

Gruodžio 10 d. vaizdo konferencijoje buvo minėtos žymaus Lietuvos botaniko, mikologo ir fitopatologo, habilituoto biomedicinos mokslų daktaro, LMA nario korespondento [profesoriaus Antano Minkevičiaus \(1900–1998\) 120-osios gimimo metinės](#). Renginyje sveikinimo žodį tarė LMA viceprezidentas, Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas Zenonas Dabkevičius. Pranešimą „Apie Lietuvos botanikos ir mikologijos patriarchą profesorių Antaną Minkevičių“ skaitė akad. J. R. Naujalis,

atsiminimus apie profesorių parašė akad. [Vytautas Petras Rančelis](#).

Skyrius sveikina žymų Lietuvos kardiologą, VU Medicinos fakulteto Širdies ir kraujagyslių klinikos vadovą [akad. Aleksandrą Laucevičių, kuriam buvo suteiktas 2020 metų kardiologo vardas.](#)

Gruodžio 15 d., LMA visuotinio narių susirinkimo metu, BMGMS nariai akad. Benediktas Juodka ir akad. Vytas Antanas Tamošiūnas buvo apdovanoti atminimo medaliai „Lietuvos mokslų akademija“. LMA COVID-19 komisija, koordinuojama BMGMS, toliau teikė su pandemija susijusią naujausią mokslinę informaciją. •

*Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
skyriaus mokslinė sekretorė*

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje

Spalio–gruodžio mėnesiais Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius (ŽŪMMS), atsižvelgdamas į susiklosčiusią situaciją Lietuvoje ir pasaulyje, toliau tęsė savo veiklą dirbdamas įprastai ir nuotoliniu būdu. Galima išskirti kelias veiklos kryptis – tai ŽŪMMS narių ir biuro narių posėdžiai, ŽŪMMS sudarytų komisijų darbas ir individuali akademikų mokslinė bei visuomeninė veikla.

Aktualūs ŽŪMMS klausimai buvo sprendžiami skyriaus nariams bendraujant nuotoliniu būdu: spalio 1 d. vyko virtualus ŽŪMMS biuro narių posėdis dėl kandidatų teikimo apdovanojimui LMA atminimo medaliais, spalio 20 d. – virtualus biuro narių posėdis dėl kandidato teikimo valstybės apdovanojimams ir dėl ekspertų komisijos sudarymo LMA jaunosios akademijos narių rinkimams. Lapkričio 20 d. vyko nuotoliniai LMAJA narių rinkimai, kurių metu ekspertų komisija išklauė aštuonių kandidatų pranešimus ir, remiantis ekspertų komisijos LMA Jaunosios akademijos narių rinkimams slapto balsavimo rezultatais, buvo priimtas nutarimas siūlyti Lietuvos mokslų akademijos prezidiumui dr. Viktorijos

Vaštakaitės-Kairienės ir dr. Vitos Lėlės kandidatūras. Lapkričio 26 d. vyko nuotolinis ŽŪMMS biuro narių posėdis dėl LMA 2020 m. Jono Kriščiūno (žemės ūkio mokslai) premijos konkursui patektų darbų vertinimo komisijos sudarymo, dėl nuotolinio ŽŪMMS narių visuotinio susirinkimo, aptarti kiti aktualūs klausimai. Lapkričio 30 d. vyko virtualus 2019–2020 metų jaunųjų mokslininkų, gavusių LMA stipendijas, ataskaitų vertinimo komisijos posėdis, kuriame komisijos nariai teigiamai įvertino visas pateiktas ataskaitas. Gruodžio 9 d. – virtualus LMA Jono Kriščiūno (žemės ūkio mokslai) premijos 2020 m. konkursui patektų darbų vertinimo komisijos narių posėdis, kuriame komisijos nariai susipažino su pateiktais darbais ir paskyrė recenzentus.

Gruodžio 17 d. virtualiame ŽŪMMS narių posėdyje dalyvavo skyriaus nariai, LMAJA žemės ūkio mokslų srities nariai ir svečiai. Iš viso prisijungė 27 dalyviai. Skyriaus pirmininkas Zenonas Dabkevičius pasveikino ŽŪMMS jubiliatų: Albiną Kustą, Antaną Sederevičių, Stasį Karaziją, Veroniką Vasiliauskienę, Praną Viškelį, pristatė pusmečio ataskaitą, vyko diskusijos dėl

ŽŪMMS 2021 m. veiklos plano, aptarti svarbiausi darbai, sudaryta ekspertų komisija LMA Jaunųjų mokslininkų ir doktorantų bei Aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkursams pateiktoms paraiškoms vertinti ir aptarti kiti einamieji klausimai.

Spalio 10 d. Žalgirio arenoje vyko Nacionalinio maisto ūkio klasterio (NaMŪK) ir ŽŪMMS Maisto saugos ir kokybės komisijos organizuotas renginys „Bioekonomika ir maisto pramonės ateitis. Kaip įveiksime iššūkius?“, kuriame buvo pristatomos aktualios temos apie bioekonomiką ir maisto pramonės ateitį, maisto sistemos misiją bei mokslo ir verslo bendradarbiavimo galimybes klasteriuose.

Spalio 29 d. turėjusi vykti konferencija „Dirvožemio, agro- ir miško ekosistemų tvarumas: pokyčiai ir iššūkiai klimato kaitos kontekste“ dėl pandeminės situacijos buvo atidėta.

Lapkričio 12 d. vyko nuotolinė tradicinė 9-oji Jaunųjų mokslininkų konferencija „[Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai](#)“, kurios tikslas – telkti jaunuosius mokslininkus, vykdančius agronomijos, agrobiologijos ir agroekologijos, dirvožemio ir agrochemijos,

»»»

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje

sodininkystės ir daržininkystės, miško-tyros, zootechnikos ir veterinarinės medicinos, žemės ūkio inžinerijos, maisto saugos ir kokybės, agrarinės ekonomikos ir kaimo sociologijos mokslo kryptių ir šakų tyrimus bei skatinti jų bendradarbiavimą ir tyrimų rezultatų sklaidą. Konferencijoje pranešimus skaitė 33 pranešėjai iš Lietuvos mokslo ir studijų institucijų: 15 iš Lietuvos sveikatos mokslų universiteto, 13 iš Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC), trys iš Vytauto Didžiojo universiteto ir po vieną iš Gamtos tyrimų centro bei Kauno technologijos universiteto, taip pat dalyvavo akademikai, mokslo ir studijų institucijų atstovai bei kiti asmenys, suinteresuoti mokslo naujovėmis, tyrimų rezultatais, jų taikymu žemės ūkio gamyboje. Iš viso plenarinėje sesijoje buvo prisijungę 76 dalyviai.

Gruodžio 4 d. vyko ŽŪMMS, Dirvožemininkų draugijos ir LAMMC organizuotas nuotolinis renginys „Gyvas ir sveikas dirvožemis“, skirtas Pasaulinei dirvožemio dienai, jame dalyvavo per 130 mokslo, studijų, verslo ir valdžios institucijų atstovų. Diskutuota apie dirvožemio būklę Lietuvoje ir pasaulyje, kaip išvengti dirvožemio degradacijos ir padidinti derlingumo potencialą, sukaupti dirvožemyje daugiau organinės anglies, kaip racionaliai naudoti dirvožemį atsižvelgiant į besikeičiantį klimatą.

Šių metų ketvirtą ketvirtį skyrius minėjo daug jubiliejinių datų. Visų pirma, galima pasidžiaugti ŽŪMM skyriaus veiklos 25-mečiu. 1995 m. spalio

24 d. LMA visuotiniame susirinkime buvo nutarta reorganizuoti Biologijos, medicinos ir žemės ūkio mokslų skyrių į du savarankiškus skyrius: Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrių bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrių. Nuo to laiko ŽŪMM skyriaus veikla yra sutelkta aktualiausių žemės ūkio ir miškų, maisto, gyvulininkystės ir veterinarijos, aplinkos inžinerijos, augalų ir gyvūnų biologijos bei gretutinių kryptių ir šakų mokslo problemoms spręsti, skatinti mokslo rezultatų sklaidą, eksperimentinę plėtrą ir inovacijas. Daug dėmesio skiriama tarpinstituciniams, tarpdalykiniams ir tarptautiniams ryšiams, agrarinių mokslų prestižui kelti. Rengiamos tarptautinės ir šalies mokslinės konferencijos, diskusijos, seminarai. Skatinama jaunųjų mokslininkų veikla.

LMA nariai ne tik mini savo jubiliejines datas, bet ir LMA interneto svetainėje skelbia straipsnius apie savo veiklą. Spalio 26 d. akad. Albinas Kusta – ilgametis skyriaus pirmininkas ir LMA prezidiumo narys – šventė 80 metų jubiliejų. Ta proga buvo išleista [akademiko Albino Kustos biografijos knyga](#).

Lapkričio 11 d. akad. Antanas Sederevičius šventė 70 metų jubiliejų. Akademikai Henrikas Žilinskas ir Vidmantas Bižokas parengė [jubiliejinių straipsnių apie akad. Antaną Sederevičių](#).

Lapkričio 14 d. Lietuvos mokslų akademijos nariui, žymiam dirvotyros ir agrochemijos profesoriui habilit. dr. Alfonsui Švedui (1930–2001) būtų sukakę 90 metų. Prof. A. Švedas 1994–2001 m. buvo aktyvus LMA

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus narys ekspertas, sukūręs agrochemijos mokyklą, skleidęs žemės ūkio mokslo žinias, aktyviai bendradarbiauęs su žemdirbiais, žemės ūkio verslu ir visuomene. Akad. Veronika Vasiliauskienė savo [straipsnyje prisime-na prof. A. Švedo gyvenimą ir veiklą](#). LAMMC Žemdirbystės instituto direktorė akad. Žydrė Kadžiulienė bei instituto Augalų mitybos ir agroekologijos skyriaus vedėja dr. Dalia Feizienė taip pat parengė [straipsnį apie prof. A. Švedą](#).

Akad. Stasys Karazija gruodžio 14 d. šventė garbingą 90 metų jubiliejų. Ta proga jis paskelbė straipsnį [„Ar paversime Lietuvos miškus taiga?“](#) ir įrašė tinklalaidę [„Ar miškai gali sustabdyti klimato kaitą?“](#) su LMA Vrublevskių biblioteka.

Akad. Veronika Vasiliauskienė – ilgametė ŽŪMMS pirmininkė ir prezidiumo narė, buvusi LMA mokslinė sekretorė ir viceprezidentė – gruodžio 15 d. šventė 85 metų sukaktį. Akademikai A. Kusta ir Algirdas Juozas Motuzas LMA svetainėje rašo [apie akademikės V. Vasiliauskienės veiklą ir gyvenimą](#).

Akad. Pranas Viškelis gruodžio 21 d. šventė 70 metų jubiliejų. Akademikas LMA svetainėje skelbia straipsnį [„Maisto mokslo ir pramonės vystymosi technologijos“](#).

Dar vienas labai svarbus įvykis – Lietuvos bankas, bendradarbiaudamas su LMA, lapkričio 30 d. [išleido į apyvartą auksinę kolekcinę monetą, skirtą žemės ūkio mokslams](#). Monetos averse – iš arimų sukomponuotas Lietuvos

Monetos, skirtos Žemės ūkio mokslams (iš serijos „Lietuvos mokslas“), lankstinuko fragmentas. Lietuvos bankas.

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras

Mokslotyros mokslo krypčių tyrimai atskleidė miško bendrijų formavimosi, formos ir faunos sąveikos dinamiką, miškų ekosisteminę ir genetinę struktūrą, evoliucinę kilmę. Miesto tipologijos, selekcijos, selekcinio ir ugdomo, apsaugos, miškininkystės tyrimai leido sukurti tvaną bei produkcijos medžiagų formavimo ir miškų ūkio tvarkymo sistemą. Ištyrus mokslininkai sukūrė daug žemės ūkio mašinų ir įrangos technologijų, pritaikė naują ju vadybą ir sukūrė su aplinka lygią – padidinti elementarūs žemės, pušų, pušų, balgėnų per palydovų vaizdus, pabrėžiant miškininkystės žemės ūkio tvarkymo sistemą. Dėmesį atkreipėme į žemės, vėdinimo, poreikius, sukurtos ir išvystytos žemės sausinimo sistemos, dabar jos, perbiurkimos ir reguliuojamos drėgnumo sistemos, laistymo ir žemės ūkio mokslų mokslininkai sukūrė modernų gyvū-

nų veisimo, šėrimo, laikymo, ligų prevencijos bei gydymo technologijų ir ES standartus atitinkančią veterinarinę bei maisto kontrolės sistemą, sudariusią sąlygas Lietuvos maisto produktams, gyvūnams ir paukščiams eksportuoti ir daugiau kaip 150 pasaulio šalių. Kaimo žemės ūkio srities maldininkai patikslino per 150 mokslinių straipsnių, tarptautiniuose žurnaluose, sukuria 10–25 lauko sąsą, starto ir diskvalifikacijų sąrašą, vėdinimo, per pastaruosius 25 m. yra išleisti šventė: 13 nacionalinių mokslų premijų. Sukurtos 21 rios naujų mokslų, pabrėžiant žemės ūkio (savarbiai) Lietuvos elementarūs moksliniai, išvystyti nacionali gamtiniai šaltiniai, nauji gamtiniai šaltiniai, išvystyti aplinkos apsaugos mokslų o pramonės šalių mokslams.

Prof. habil. dr. Zenonas Dobelevičius

Dirvožemio tyrimai

Medžiagos tyrimai

Lietuviškos kolekcinės monetos

LIETUVOS MOKSLAS

Žemės ūkio mokslas

Nominas: 5 eurai	Monetos brązina: lygi
Metėlis: EURAS AU 999	Kokybė: proof
Skersmuo: 12,92 mm	Masė: 17,44 g
Tirštis: 2,500 mm	Monetos dalininkas: Pylas Jonas Bėrevičius
Išleista: 2020 m.	

Informacija Lietuvos bankas: tel. 18 51 268 0316, el. p. gpd@lbb.lt, www.lbb.lt

Monetą galima įsigyti Lietuvos banko parduotuvėje: www.moneta.lbb.lt

Informacija Lietuvos bankas: tel. 18 51 268 0316, el. p. gpd@lbb.lt, www.lbb.lt

Monetą galima įsigyti Lietuvos banko parduotuvėje: www.moneta.lbb.lt

Informacija Lietuvos bankas: tel. 18 51 268 0316, el. p. gpd@lbb.lt, www.lbb.lt

Monetą galima įsigyti Lietuvos banko parduotuvėje: www.moneta.lbb.lt

LIETUVOS BANKAS

LIETUVOS BANKAS

Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje

»»»

kontūras, Vyčio simbolis, viršuje užrašas „Lietuva“, apačioje puslankiu išdėstyta – nominalas „5 €“, išleidimo metai „2020“ ir UAB Lietuvos monetų kalyklos logotipas. Monetos reverse – gyvybės medžio motyvas, komponuojamas iš DNR grandinės ir javų,

užrašas „Žemės ūkio mokslai“. Prie monetos pridėdamame lankstinuke – LMA ŽŪMMS parengtas aprašymas, kuriame trumpai apžvelgiama žemės ūkio mokslo istorija ir pasiekimai.

Baigdami 2020 metų veiklą, įveikę pandemijos sukeltus iššūkius, išmokę

bendrauti virtualiai, tikimės, kad 2021 m. bus daugiau galimybių kontaktiniam bendravimui, diskusijoms, konferencijoms ir seminarams, bendravimui su regionais, verslu ir ūkininkais. •

*Reda Daukšienė,
skyriaus mokslinė sekretorė*

Technikos mokslų skyriuje

LMA Jaunųjų mokslininkų stipendijų laureatų veikla nelieka be Mokslų akademijos dėmesio: po metų šie stipendiatų LMA teikia ataskaitas apie atliktus darbus, kurios turi įtikinti ekspertų komisijas, kad gauta stipendija buvo tinkamai panaudota, atlikti planuoti darbai ir gauti rezultatai.

Lapkričio mėn. buvo gautos 2019–2020 m. stipendininkų ataskaitos. Ekspertų komisija, susipažinusi su stipendininkų iš Kauno technologijos universiteto (KTU) dr. Andriaus Petrėno, dr. Daliaus Gudeikos ir dr. Astos Tamulevičienės atliktų mokslinių tyrimų rezultatais, pritarė jų veiklai:

1. KTU Biomedicininės inžinerijos instituto m. d. dr. A. Petrėnas, vykdydamas mokslinį darbą „Kasdienės veiklos nevaržančios sveikatos būklės stebėsenos technologijos“, sukūrė ir ištyrė autonominės nervų sistemos funkcijos stebėsenos algoritmą, skirtą apdoroti ant rankos dėvimu prietaisu užregistruotus duomenis.

2. KTU vyr. m. d. dr. D. Gudeika, vykdydamas mokslinį darbą „Naujos kartos organiniai šviestukai, sudaryti iš bipolinių puslaidininkų, pasižyminčių AIEE ir TADF efektais“, susintetino keturis naujus ksantono fragmentą turinčius junginius ir ištyrė jų termines, optines, fotofizikines bei elektrochemines savybes.

3. KTU vyr. m. d. doc. dr. A. Tamulevičienė, vykdydama mokslinį darbą „Sidabro nanodarinių sintezė, jų modifikavimas ir taikymas paviršiuje stiprinamos Ramano sklaidos jutikliams“, atliko sidabro nanodarinių sintezę ir apibūdiniimą, susintetintų koloidinių tirpalų modifikavimą, suformuotų struktūrų naudojimą SERS jutikliams.

2020 m. jau trečią kartą LMA rinko Jaunosios akademijos narius. Lietuvos mokslo institucijos 2020 m. išskėlė šešis pretendentes į dvi skelbiamas technologijos mokslų srities vietas: tris išskėlė KTU, po vieną – Klaipėdos universitetas, Vilniaus Gedimino

technikos universitetas (VGTU) ir Lietuvos verslo kolegija. Tačiau, atėjus rinkimų datai, kandidatų sąrašas sutrumpėjo: dėl pasikeitusių aplinkybių vienas pretendentes – KTU atstovas dr. A. Petrėnas – atsisakė dalyvauti konkurse. 2020-11-10 vykusiame nuotoliniame susirinkime buvo išklaustyti pretendentų moksliniai pranešimai. Ekspertų komisija, vadovaujama akad. Adolfo Laimučio Telksnio, rekomendavo du kandidatus tvirtinti Jaunosios akademijos nariais: VGTU (VilniusTech) prof. dr. Vitalijų Novickį ir KTU prof. dr. Tomą Tamulevičių. Tai aktyvūs mokslininkai, kurie ne tik pasiekė aukštų mokslinių rezultatų, bet jau ir patys rengia jaunuosius mokslininkus, tapo gana plačiai žinomi mokslo pasaulyje, yra pelnę aukštus mokslinius apdovanojimus. LMA prezidiumas patvirtino prof. dr. V. Novickį ir prof. dr. T. Tamulevičių LMA Jaunosios akademijos nariais. •

*Dr. Bronius Jaskėlevičius,
skyriaus mokslinis sekretorius*

Tarptautinė doktorantų mokykla „Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje“

2020 metų rugsėjo 22–26 d. Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Gamtos mokslų fakultete vyko tarptautinė doktorantų mokykla „Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje“. Ši mokykla yra Europos socialinio fondo projekto „Tarptautinės tarpdisciplininės biomedicinos ir farmacijos mokslų doktorantūros studijos Balstogės medicinos

universitete“ dalis. Projekto vadovas – dr. Tomašas Mališevskis (Tomasz Maliszewski), projekto koordinatorius VDU – šio teksto autorius. VDU Gamtos mokslų fakulteto Instrumentinės analizės atviros prieigos centro mokslininkai jau daugelį metų sėkmingai bendradarbiauja su Balstogės medicinos universiteto (BMU) kolegomis, atlieka

mokslinius tyrimus, skelbia bendrus mokslo straipsnius, kviečiami skaityti pranešimų mokslo konferencijose, taip pat paskaitų Balstogės universiteto Farmacijos fakulteto studentams. Šios kooperacijos iniciatorė – buvusi ilgametė BMU Farmacijos fakulteto dekanė prof. Elzbieta Skrzydlewska (Elzbieta Skrzydlewska) ir VDU Instrumentinės

»»»

Tarptautinė doktorantų mokykla „Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje“

>>>

Tarptautinės doktorantų mokyklos dėstytojai ir dalyviai.

Audriaus Sigito Maruškos archyvo nuotr.

analizės atviros prieigos centro vadovas akad. Audrius Sigita Maruška. Ne tik mokslininkai, bet ir VDU doktorantai, studentai dažnai lankosi ir atlieka svarbius mokslinius tyrimus modernia- me BMU euroregioniniame farmacijos centre. 2019 m. buvo pasirašyta VDU ir BMU bendradarbiavimo sutartis. Ši veikla, kaip ir naujai parengta bei labai gerai įvertinta 2020 metais pradėtoji daugiasritė ir tarpkryptinė naujoviška, integruojanti mokslą, praktiką ir gamybą „Biotechnologijos ir farmacinės analizės“ magistro studijų programa, glaudžiai siejasi su strategine biotechnologijos ir farmacinės analizės mokslo tyrimų ir studijų kryptimi VDU Gamtos mokslų fakultete.

Sėkmingo ir kūrybingo darbo dvylikai doktorantūros mokyklos dalyvių palinkėjo VDU rektorius akad. Juozas Augutis, Gamtos mokslų fakulteto dekanas prof. Saulius Mickevičius. Mokykloje dalyvavo vienuolika doktorantų. Dauguma mokymų vyko praktiškai. Juose doktorantai ne tik stebėjo mokslinius eksperimentus, bet ir patys atliko individualias praktines užduotis. Tarptautinėje doktorantų vasaros mokykloje paskaitas skaitė ir praktinius užsiėmus vedė ir patyrę VDU mokslininkai, ir kolegės iš Lietuvos sveikatos mokslų bei Kauno technologijos universitetų.

Doktorantūros mokyklos kurso metu VDU docentas dr. Nikola Tiso (Nicola Tiso) apžvelgė farmacinės

biotechnologijos procesus ir aparatus, gamybos schemas, pasrovų, priešrovų apdorojimą, bioreaktorius, praktiškai atliko pasrovių technologijų schemų sudarymą, medžiagų ir priemonių parinkimą. KTU prof. habil. dr. Jolanta Liesienė ir doc. dr. Odeta Baniukaitienė supažindino doktorantus su šiuolaikinėmis ultravioletinių (UV) filtrų technologijomis, naudojamomis kosmetikoje, UV spindulių žala žmogaus sveikatai, apsaugos indekso nustatymu, UV filtrų veikimo mechanizmais, klasifikacija, saugos reikalavimais. Doktorantai mielai ėmėsi praktinės organinių ir neorganinių UV filtrų gamybos. VDU prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė labai sudomino doktorantus šiuolaikinėmis vaistinių aromatinių augalų žaliavos paruošos technologijomis ir jų įtaka fitoproduktų kokybei, supažindino su VDU Botanikos sode esančiomis vaistinių prieskoninių augalų kolekcijomis ir vykdomais mokslo tyrimų darbais. VDU doc. dr. Rasa Žūkienė pristatė naujausius tyrimus, susijusius su nanodalelių toksikumu skirtingo lygmens bioobjektams: ląstelėms, organelėms ir biopolimerams, toksinio poveikio mechanizmų tyrimais, tam naudojamais instrumentinės analizės ir biometodais, nanodalelių saugiu naudojimu bioanalizėje. Daugelio doktorantų disertacijų tematika siejasi su oksidacinio streso reiškiniais, todėl pristatyti kitokie tyrimų metodai gali sėkmingai praplėsti tyrėjų naudojamą

arsenalą. Doktorantai aktyviai domėjosi LSMU prof. habil. dr. Vitalio Briedžio pristatytais naujovėmis vaistinių medžiagų ir vaistų tyrimų, biofarmacinio jų vertinimo bei transderminių vaistų tiekimo sistemų srityje. VDU doc. dr. Mantas Stankevičius sudomino klausytojus naujovėmis bandinio paruošimo srityje, praktiškai atliko kietafazę bandinio viršerdvės ekstrakciją ir dujų chromatografinę-masių spektrometrinę eterinių aliejų analizę. VDU doc. dr. Tomas Drevinskas, šiuo metu besistažuojančias NASA reaktyvinio judėjimo laboratorijose Kalifornijos technologijų institute (JAV), kartu su KTU doc. dr. Pauliumi Kaškonu pristatė doktorantams modernios analizės instrumentų kūrimo principus, trijų dimensijų spausdinimo naudojimo biotechnologijoje galimybes, analizės procedūras ir duomenų ekstrakciją. Laboratorijose parodė sukurtą miniatiūrizuotą mikroanalizės ir autonominių sistemų prototipų modelius, atliko su jais eksperimentus. VDU dirbanti dr. Rūta Mickienė informavo studentus apie technologines naujoves vertinant aplinkos biologinius veiksnius, bioaerozolius, bakterinius ir grybelinius agentus dulkėse, mikroorganizmų kontrolę ore, atliko praktinį mikrodalelių iš oro surinkimą ir tyrimą. VDU doc. dr. Vilma Kaškonienė kritiškai analizavo fermentacijos procesus, jų šiuolaikį naudojimą maisto pramonėje, farmacinėje biotechnologijoje, naudojamus mikroorganizmus, gaunamus metabolitus, jų gryninimą, praktiškai vykdė fermentaciją ir gautų produktų atskyrimą, gryninimą. VDU prof. dr. Saulius Šatkauskas ir dr. Baltramiejus Jakštys su doktorantais gilinosi į elektroporacijos procesą ir technologijas naudojančias jį biomedicinoje ir maisto pramonėje. Šio teksto autorius pristatė naujoves ir miniatiūrizacijos bei metodų integravimo tendencijas atskyrimo moksluose, kartu su doktorantais atliko biojunginių skirstymą.

Tarptautinės doktorantūros mokyklos metu įgytos žinios ir praktinė patirtis padės dalyviams sėkmingai baigti doktorantūros studijas ir atlikti numatytus mokslo tyrimus. •

Akad. Audrius Sigita Maruška

>>>

RENGINIAI – KONFERENCIJOS – AKADEMINIAI SKAITYMAI

Jūros mokslo diena

Spalio 14 d. LMA BMGMS kartu su Vandens taryba prie LMA bei Klaipėdos universitetu (KU) organizavo konferenciją-diskusiją „Jūros mokslo diena“. Konferencija buvo skirta Klaipėdos universiteto 30-mečiui ir supažindino akademinę bendruomenę su mūsų šalyje per 30 nepriklausomybės metų susiformavusia šiuolaikine tarpdalykine mokslo disciplina – jūriniais mokslais. Konferencijoje taip pat buvo inicijuota diskusija dėl Lietuvos mokslo institucijų potencialo susitelkimo įgyvendinant Europos žaliojo kurso tikslą ir buvo priimta rezoliucija.

Atsižvelgiant į LR Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijas dėl COVID-19 ligos epideminės situacijos renginys vyko nuotoliniu būdu. Nuotolinis organizavimo būdas leido prie konferencijos prisijungti rekordiniam dalyvių skaičiui (92 žmonės) – nuo studentų ir doktorantų iki profesorų ir akademikų iš 12 mokslo ir studijų įstaigų bei žinybų: LMA, Fizinių ir technologijos mokslų centro, Gamtos tyrimų centro, Kauno technologijos,

Klaipėdos universitetų, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos, Lietuvos energetikos instituto, Vilniaus Gedimino technikos, Vilniaus, Vytauto Didžiojo universitetų bei Aplinkos apsaugos agentūros (AAA).

Konferenciją atidarė BMGMS pirmininkas Vaidutis Kučinskas ir Vandens tarybos prie LMA pirmininkas akad. Arvydas Povilaitis. Šių eilučių autorių pristatė Lietuvos jūros mokslo raidos etapus ir pažymėjo, kad Klaipėdos universiteto (KU) paminėjimas Pasauliniame universitetų reitinge tarp 200 geriausiųjų okeanografijos mokslo kryptyje 2018–2020 m. yra svarus rezultatas ir Lietuvos okeanografijos pripažinimas. KU Jūros tyrimų instituto (KU JTI) direktorė prof. dr. Zita Rasuolė Gasiūnaitė, kalbėdama apie Jūrinį slėnį, kuris tapo tarptautiniu mokslo centru, pristatė gamtos, technologijų ir socialinių mokslų tarpdalykinio bendradarbiavimo galimybes bei pavyzdžius. KU Mokslo ir inovacijų prorektorius prof. dr. Darius Daunys

aptarė ES mėlynosios ekonomikos prioritetinius sektorius, Baltijos jūros būklės vertinimo ir jūros išteklių valdymo Lietuvoje iššūkius. KU JTI mokslininkai dr. Diana Vaičiūtė, dr. Mindaugas Žilius, dr. Nerijus Nika ir dr. Paulius Rapalis pristatė aktualiausias jūrinių mokslų srities tyrimus nuo kosminės okeanografijos ir šiuolaikinės vandenų biogeochemijos iki jūrinės akvakultūros ir laivų energetikos.

Diskusijoje, kuriai vadovavo prof. dr. Albertas Bitinas, kalbėjo akademikai J. Kriaučiūnienė, A. Povilaitis ir V. Kučinskas, prof. Inga Dailidienė, AAA Jūros aplinkos vertinimo skyriaus vedėja A. Kubiliūtė. Buvo išsakyta nuomonė, kad Lietuvoje yra pakankamas žmogiškųjų išteklių potencialas ir patirtis jūrinių mokslų srityje, tačiau trūksta valstybinio požiūrio į įvairių institucijų veiklos koordinavimą, esamos infrastruktūros, tarp jų ir mokslinių tiriamųjų laivų, naudojimą. Reikalinga nacionalinė jūrinio mokslo plėtros programa, padėsianti koordinuoti Lietuvos mėlynosios ekonomikos plėtrai būtinų mokslo žinių kūrimą ir užtikrinti gerą Baltijos jūros būklę prisidedant prie Europos žaliojo kurso įgyvendinimo. •
Akad. Sergejus Oleninas

KONFERENCIJOS-DISKUSIJOS „JŪROS MOKSLO DIENA“, VYKUSIOS 2020 M. SPALIO 14 D., REZOLIUCIJA

Mūsų šalyje per 30 nepriklausomybės metų susiformavo šiuolaikinė tarpdalykinė mokslo disciplina – jūrinis mokslas. Lietuvos mokslininkų vykdomų jūros tyrimų tematika apima platų spektrą mokslinių ir inovatyvios plėtros klausimų: nuo ekosistemų funkcionavimo ir jų sąveikos su socioekonominiais procesais, naujų jūros aplinkos būklės tyrimo metodų kūrimo iki jūrinio verslo klasterio vystymo bei laivų modernizavimo taikant aplinkai draugiškas technologijas. Lietuva, būdama ES ir Helsinkio konvencijos dėl Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos nare, turi tarptautinių įsipareigojimų jūros gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir vandens kokybės apsaugos srityse. ES direktyvoms (Bendrosios vandenų, Jūros strategijos pagrindų, Jūrų erdvės planavimo ir kt.) vykdyti reikalingas aukščiausios kvalifikacijos jūros tyrimų

specialistų dalyvavimas ir tarptautinius standartus atitinkanti mokslinių tyrimų bazė. Naujoje Europos augimo strategijoje „Europos žaliasis kursas“ vandenynai yra įtraukti kaip vienas iš pagrindinių elementų, pabrėžiama mėlynosios ekonomikos svarba sprendžiant klimato kaitos problemas. Numatoma, kad mėlynoji ekonomika, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių gavybą, turizmą, laivybą ir uostuose sutelktą pramonę, privalo būti iš tiesų tvari, nes jūrų išteklių naudojimas tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso nuo jūrų būklės. Europos Parlamento rezoliucijoje (2020 m. sausio 15 d.) dėl Europos žaliojo kurso raginama stiprinti ES vaidmenį ir aktyviau dalyvauti vandenynų moksle, prisidėti prie JT Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo. Lietuvoje iki šiol nebuvo vykdomi kompleksiniai jūros moksliniai tyrimai, konsoliduojantys

Lietuvos mokslo institucijų potencialą ir apimantys jūrinio verslo, jūros aplinkos išsaugojimo, valstybės institucijų koordinuojamų jūrinių veiklų interesus. Šiuo metu vykdomų mokslininkų grupių trumpalaikių projektų, orientuotų į siaurų problemų sprendimą, nepakanka, kad būtų sprendžiami dabarties iššūkiai: klimato kaita, naujų gamtinių ir energijos išteklių paieškos būtinybė, didėjantis jūros aplinkos užterštumas, gamtinių buveinių nykimas, mėlynosios ekonomikos plėtra bei Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai integruotoje jūrų politikoje. Būtina parengti ir įgyvendinti ilgalaikę nacionalinę jūrinio mokslo programą, padėsiančią koordinuoti Lietuvos mėlynosios ekonomikos plėtrai būtinų mokslo žinių gavybą bei užtikrinti gerą Baltijos jūros būklę prisidedant prie Europos žaliojo kurso įgyvendinimo.

Bioateitis: gamtos ir gyvybės mokslų perspektyvos

Jaunųjų mokslininkų konferencija „Bioateitis: gamtos ir gyvybės mokslų perspektyvos“, organizuota LMA BMGM skyriaus, yra tęstinis mokslo renginys, apie kurį žino Lietuvos jaunieji mokslininkai ir aktyviai jame dalyvauja. Gruodžio 4 d. vyko jau 13-oji konferencija, rengiama kartu su Gamtos tyrimų centru (GTC). Konferencija vyko nuotoliniu būdu.

Šios konferencijos tikslas – skatinti jaunųjų mokslininkų susidomėjimą ir aktyvumą, stiprinti Lietuvos mokslo, studijų bei verslo bendradarbiavimą, keistis informacija apie vykdomus tyrimus, apžvelgti geriausių jaunųjų mokslininkų darbus bio- (nano-) technologijos, biochemijos, biomedicinos ir geomokslų sandūroje, skatinti jaunųjų mokslininkų bendradarbiavimą ir tyrimų rezultatų sklaidą. Mokslo visuomenėje labai pabrėžiama tarpdalykinių tyrimų svarba. Jaunieji mokslininkai ir tyrėjai vis aktyviau įsitraukia į tarpdalykinius tyrimus ir padeda spręsti šaliai aktualius klausimus.

Konferencijoje įžangos žodį tarė LMA BMGMS pirmininkas Vaidutis Kučinskas. GTC direktorius prof. Sigitas Podėnas pateikė pranešimą „Rytų Palearktikos Limoniinae (Diptera). Kuo mums aktualūs šie vabzdžiai?“, o GTC vyresnysis mokslo darbuotojas dr. Mikas Ilgūnas – „Paukščių kraujo parazitai tavo močiutės sode.“ Konferencijoje dalyvavo ir pranešimus skaitė 36 geriausi jaunieji mokslininkai iki 35 m. amžiaus iš Vilniaus universiteto (VU), Lietuvos sveikatos mokslų, Kauno technologijos universitetų (LSMU, KTU), VU

Gyvybės mokslų centro (GMC), GTC ir Fizinių ir technologijos mokslų centro, Nacionalinio vėžio ir Lietuvos energetikos institutų (NVI, LEI). Iš viso plenarinėje sesijoje buvo prisijungę per 80 dalyvių. Konferencijos darbas vyko trijose sekcijose. Sekcijų posėdžiuose komisijos nariai išrinko po tris geriausius pranešimus. Baigiamajame posėdyje buvo apžvelgti geriausi pranešimai ir paskelbti laureatai. Bendrosios biologijos ir geomokslų sekcijoje: I vieta – Dalia Smalakytė „III tipo CRISPR-Cas sistemų signalinio kelio reguliacija“ (VU GMC); II vieta – Robertas Stankevič „Izotopinių rodiklių ir populiacijų dydžio permutacinės entropijos kaita atskleidžia astronominius cikliškumus pradžioje epochoje (silūras)“ (VU); III vieta – Radvilė Markevičiūtė „Genties *Antocha* Osten Sacken, 1860 (Diptera, Limoniinae) rūšinė įvairovė“ (GTC). Biochemijos ir biotechnologijos sekcijoje: I vieta – Greta Bigelytė „Cas12f – mažosios CRISPR-Cas nukleazės“ (VU GMC); II vieta – Karolina Žilionytė „Molekuliniai žymenys, leidžiantys išskirti pelių navikus pagal jų imunines savybes ir prognozuoti jų atsaką į gydymą priešvėžine imunoterapija – dendritinių ląstelių vakcinomis bei anti-PD-1“ (NVI); III vieta – Vytautas Rudokas „Rekombinantinių alergenų gryninimas ir monokloninių antikūnų prieš namų dulkių erkių alergeną Der p 21 kūrimas ir apibūdinimas“ (VU GMC Biotechnologijos institutas) ir Karolina Almonaitytė „Modifikuotų (3-chlor-2-hidroksipropil) trimetilamonio chloridu krakmolo darinių naudojimas vandenvaloje“ (KTU). Medicinos

ir sveikatos mokslų sekcijoje: I vieta – Gunda Petraitytė „MED13L haplonepakankamumo sindromą lemiančios delecijos molekulinė ir funkcinė analizė“ (VU); II vieta – Rolandas Gedgaudas „Kepenų ciroze sergančių pacientų cirkuliuojančio kraujo mikrobiomo molekulinių žymenų sąsaja su klinikiniais parametrais ir uždegiminiais citokinais“ (LSMU); III vieta – Inga Bikulciene „Sveikų ir miokardo infarktą persirgusių vyrų trombocitų membranos fosfolipidų riebalų rūgščių sudėties pokyčių ryšys su oksidacinio streso žymenimis“ (VU).

Laureatai apdovanoti diplomais. Konferencijoje skaitytu pranešimų santraukos išleistas [elektro-niniu ir spausdintu leidiniu](#).

Kiekvienais metais aukštosios mokyklos ir mokslo centrai atrinka konferencijoje dalyvauti bei pristatyti savo tyrimus vis geresnius jaunuosius mokslininkus, o jų skaityti pranešimai yra aukšto lygio, labai įdomūs ir aktualūs. Konferencija ateityje galėtų būti visos Lietuvos aukštųjų mokyklų, mokslo institutų ir mokslo centrų pagrindine metine konferencija, kurioje savo gamtos ir gyvybės bei geomokslų sričių tyrimus galėtų pristatyti visi geriausi Lietuvos jaunieji mokslininkai. Nuoširdžiai dėkojame konferencijos rėmėjams – Lietuvos mokslo tarybai ir UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“, kurių dėka konferencija galėjo būti perkelta į virtualią erdvę. •

*Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
Konferencijos organizacinio
komiteto mokslinė sekretorė*

Dirvožemio tyrimai ir problemos

Gruodžio 5-oji – Jungtinių Tautų Organizacijos įteisinimu nuo 2014 m. oficialiai minima kaip pasaulinė dirvožemio diena. Jos tikslas – priminti plačiajai visuomenei apie dirvožemio svarbą aplinkoje ir kasdieniame mūsų gyvenime. Būtent

dirvožemis sudaro pamatą žemės ir miškų ūkio vystymui, jis yra būtinas ekosistemų funkcijoms ir maisto saugumui užtikrinti, jis sinergijoje su augalais svarbus kraštovaizdžio elementas.

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų (LAMMC) mokslininkai europinio

projekto EJP SOIL vykdytojai ir LMA ŽŪMM skyriaus nariai gruodžio 4 d. surengė nuotolinį renginį „Gyvas ir sveikas dirvožemis“, skirtą Pasaulinei dirvožemio dienai. Tema sudomino daugiau nei 130 dalyvių. Renginyje dalyvavo mokslo institucijų, Žemės

Dirvožemio tyrimai ir problemos

»»»

ūkių ministerijos, Valstybinės miškų tarnybos, Lietuvos žemės ūkių bendrovių, Lietuvos neariminių tausojamosios žemdirbystės asociacijos atstovai, akademikai, žemės ūkių konsultantai, ūkininkų ir kiti dirvožemio problemomis besidomintys asmenys.

LAMMC direktorius dr. Gintaras Brazauskas pabrėžė, kad tvariam dirvožemio naudojimui skiriamas vis didesnis dėmesys. Tausojant dirvožemį ir siekiant Europos žaliojo kurso tikslų reikia transformuoti žemės ūkį, prisidėti prie klimato kaitos mažinimo.

LMA viceprezidentas, ŽŪMMS pirmininkas Zenonas Dabkevičius skatino vykdomais moksliniais tyrimais spręsti dirvožemio degradacijos procesus, prisidėti prie dirvožemio gyvybingumo palaikymo ir bioįvairovės išsaugojimo.

Žemdirbystės instituto direktorė (šio teksto autorė) dr. Žydrė Kadžiulienė pristatė tarptautinį programos „Horizon 2020“ projektą „Tausojantis klimato atžvilgiu žemės ūkių paskirties dirvožemio valdymas (EJP SOIL)“. Šiame projekte dalyvaujančios 24 šalių svarbiausios žemės ūkių mokslų institucijos siekia pateikti tvarius žemės ūkyje naudojamų dirvožemių valdymo sprendimus, padėsiančius įveikti įvairius iššūkius: klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas, tvari gamyba, dirvožemio degradacija. Lietuvos dirvožeminių draugijos prie LMA ŽŪMMS pirmininkas, Žemdirbystės instituto vyresnysis

mokslo darbuotojas doc. dr. Jonas Volungevičius kalbėjo apie tai, kiek tvariai naudojame dirvožemį. Pateikti skirtingi prioritetai, kuriuos būtina derinti naudojant dirvožemį: ekonominis požiūris, aplinkos apsauga, išteklių vadyba, technologinis tausojimas.

Lietuvos dirvožemių potencialą siekiant klimato neutralumo aptarė Miškų instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. Kęstutis Armolaitis. Dirvožemyje organinės anglies sancaupos yra apie du kartus didesnės nei atmosferoje ir beveik tris kartus – nei augalų biomasėje, todėl organinės anglies kaupimas dirvožemiuose gali sušvelninti prognozuojamos visuotinės klimato kaitos, ypač šiltėjimo, pasekmes. Pranešime pagrįsta dirvožemio mikroorganizmų svarba: nuo jų veiklos priklauso anglies ir maisto medžiagų apykaita, gyvų organizmų sveikata, žemės ūkių produktyvumas ir kt. Be to, aptarti du reikšmingi LAMMC vykdomi tarptautiniai projektai „Dirvožemio išteklių tvarus naudojimas keičiantis klimatui“ ir „Klimato kaitos švelninimo potencialo demonstravimas maisto medžiagomis turtinguose organiniuose dirvožemiuose Baltijos šalyse ir Suomijoje“, prisidedantys prie klimato kaitos mažinimo.

LAMMC Agrocheminių tyrimų laboratorijos direktorius akad. Gediminas Staugaitis pristatė dirvožemio monitoringo sistemą, Lietuvoje veikiančią nuo 1964 m. Kasmet vykdoma mineralinio

azoto stebėseną, įvertinami ir kiti dirvožemio agrocheminiai rodikliai. Tyrimų rezultatai leidžia parengti pH rūgštumo grupių, judriojo fosforo ir judriojo kalio turtingumo grupių skaitmeninius žemėlapius. Monitoringo sistema labai reikalinga, nes ji leidžia įvertinti dirvožemių agrocheminių savybių pokyčius.

Nuotolinių technologijų taikymą ir perspektyvas dirvožemio naudojimo bei tvarumo iššūkiams spręsti pristatė Žemdirbystės instituto mokslo darbuotojas dr. Renaldas Žydelis. Išskirtos technologijos, padedančios vykdyti žemės ūkių mokslinius tyrimus: palydovai, bepilotės skraidyklės, fenomobilai, nešiojami matuokliai. Žemdirbystės institute naudojamos bepilotės skraidyklės, nuotoliniu būdu valdomas dirvožemio drėgmės jutiklių tinklas, fenobilis, augalų / dirvožemio diagnostika.

Renginio diskusijoje kalbėta apie tai, kad mokslinių tyrimų rezultatai turi būti kuo plačiau taikomi žemės ūkyje. Lietuvos neariminių tausojamosios žemdirbystės asociacijos įkūrėjas Jonas Venslovas pabrėžė, kad turi būti glaudesnis mokslininkų ir ūkininkų bendradarbiavimas. Tik remdamiesi tyrimais galime suformuoti teisingą žemės dirbimo praktiką. Pasak LR ŽŪM Tvarios žemės ūkių gamybos politikos grupės vyresniojo patarėjo Sauliaus Jasiaus, svarbu ir tai, kad būtų derinami ir ekonominis požiūris, ir politiniai bei ekologiniai reikalavimai žemės ūkiui. Visi diskusijos dalyviai sutiko, kad reikia daugiau panašių diskusijų, dažniau dalytis žiniomis ir patirtimi. •

Akad. Žydrė Kadžiulienė

Skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

Ketvirtį skyrius pradėjo renginiais visuomenei, kurie jau galėjo vykti gyvai LMA salėse. Spalio 7 d. popietę LMA didžiojoje konferencijų salėje [su publika susitiko Lietuvos operos Primadona](#), Lietuvos muzikos ir teatro akademijos prof. Irena Milkevičiūtė ir jos mokiniai. Tai LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ rengiamo ciklo „Profesorius ir jo mokykla“ tęstinis renginys. Skyrius, bendradarbiaudamas su Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla,

pristatė naują šios leidyklos išleistą žurnalistės Aurelijos Arlauskienės knygą „Operos legenda Irena Milkevičiūtė“. Renginį vedusi muzikologė prof. Rita Aleknaitė-Bieliauskienė, kalbindama prof. I. Milkevičiūtę ir knygos autorę A. Arlauskienę, atskleidė pagrindinius knygos akcentus, kuriuose atsispindi iškilios solistės gyvenimas ir kūryba, jos pedagoginis darbas su studentais, jau didelių pergalių scenoje pasiekusiais buvusiais mokiniais, dabartiniais Lietuvos

nacionalinio operos ir baletų teatro solistais, savo įsimintinais vaidmenimis pelniusiais tarptautinę šlovę. Knyga gausi I. Milkevičiūtės partnerių, studentų, muzikologų, režisierių, koncertmeisterių atsiminimų, pasakojimų apie nepaprastą Primadonos talentą, nuostabų balsą ir begalinį darbštumą. Su dabartinėmis savo studentėmis ir studentais I. Milkevičiūtė parengė koncertinę programą ir ją atliko vakaro metu. Skambėjo daug puikios muzikos – dainavo

»»»

Skyrius „Mokslininkų rūmai“ renginiai

»»»

pati I. Milkevičiūtė ir jos studentai. Vakarą vedė prof. R. Aleknaite.

Spalio 13 d. skyrius talkino LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriui rengiant akademiko, LMA prezidento (2003–2009) [Zenono Rokaus Rudziko atminimo popietę, skirtą 80-osioms gimimo metinėms](#). Renginio metu kalbėjusių akademikų, buvusių kolegų ir artimųjų pasisakymus muzikiniams intarpais pajavairino ir sušildė Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos mokytojos ekspertės Laimos Domikaitės mokinių kartu su koncertmeistere Vaiva Blažiene atliekamos dainos.

Spalio 20 d. skyrius, bendradarbiaudamas su Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla bei LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriumi (BMGMS) surengė švedų rašytojos Karin Bojs mokslo populiarinimo [knygos „Mano šeima europiečiai. Pastarieji 54 000 metų“ su-tiktuves](#). Karin Bojs, garsi švedų mokslo žurnalistė, už šią knygą apdovanota svarbiausiu Švedijos literatūriniu prizu – Augusto premija. „Autorė nagrinėja ne tik tai, kaip kūrėsi Europos bendruomenės ir tautos, kas lėmė jų polinkius, bet ir atskleidžia paslaptis, kaip antai: kur Europoje buvo rastos seniausios siuvimo adatos? Kokie buvo pirmieji muzikos instrumentai? Kur radosi anatomsškai šiuolaikiniai žmonės“, – rašoma knygos anotacijoje. Knygos pristatyme LMA mažojoje konferencijų salėje kalbėjo BMGMS pirmininkas Vaidutis Kučinskas, VU Medicinos fakulteto Žmogaus ir medicininės genetikos katedros m. d. dr. Alina Urnikytė, knygos vertėja Elena Kosaitė-Čypienė, Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos vyriausiasis redaktorius Saulius Repečka.

Kaip ir kasmet, skyrius kartu su Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija planavo lapkričio 5 d. LMA minėti Reformacijos dieną. Su Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininku Donatu Balčiausku buvo nuspręsta šį renginį skirti numanomoms Martyno Mažvydo 500-osioms gimimo metinėms. Tačiau dėl koronaviruso pandemijos negalint surengti viešo renginio visuomenei, pateiktas istoriko, enciklopedisto, Mažosios Lietuvos tyrėjo dr. Algirdo Matulevičiaus parengtas

Profesorė Irena Milkevičiūtė (centre) su koncertmeistere Raminta Gocentiene (pirma iš kairės) ir koncerte dalyvavusiais Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentais, iš kairės: Nerijumi Noreika, Laurynu Juozapu Aksamitu, Aija Jermolovičia, Jekaterina Šarapova, Austėja Zinkevičiūtė ir Emilija Finagėjevaite.

[pranešimas, skirtas Reformacijos dienai ir M. Mažvydui pagerbti](#).

Šių metų kovo 11 d. buvo minimos biologijos mokslų habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės (1920–1996) 100-osios gimimo metinės. Lietuvos Respublikos Seimas, įvertinęs mokslininkės darbų svarbą ir nuopelnus visuomenei, 2020-uosius metus buvo paskelbęs Eugenijos Šimkūnaitės metais. Ta proga skyrius su kitais LMA mokslų skyriais kovo mėn. planavo surengti E. Šimkūnaitės jubiliejui skirtą renginį. Habil. dr. E. Šimkūnaitės atminimas pagerbtas įvairių sričių mokslininkų, akademikų pranešimais, skelbtais LMA svetainėje. Laukiant karantino pabaigos ir naujos knygos „Eugenija Šimkūnaitė – Lietuvos legenda“ pasirodymo, lapkričio mėnesį LMA konferencijų salėje planuotas šios knygos ir Utenos rajono tautodailininkų karpinių parodos „Karpinių puokštė žolynų karalienei“ pristatymas visuomenei. Dėl vėl pablogėjusios epidemiologinės situacijos pateikta tik knygos apžvalga ir virtuali karpinių paroda. Knyga „Eugenija Šimkūnaitė – Lietuvos legenda“ (sudarytojas Stasys Lipskis) išleista leidyklos „Žuvėdra“ ir Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo pastangomis. LMA svetainėje paskelbtas šių eilučių autorės [interviu su Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo pirmininke Birute Karnickiene](#),

aptariantis svarbiausius E. Šimkūnaitės 100-ųjų metų renginius. Iliustracijoms naudoti tautodailininkų karpiniai, skirti šios mokslininkės atminimui.

Skyrius tęsė renginių ciklą mokslieviams „Mokslo žinių dienos“ nuotoliniu būdu. Kartu su VU Fizikos fakulteto Teorinės fizikos ir astronomijos institutu (TFAI) ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru lapkričio 26 d. pakvietė astronomija besidominčius mokslievius bei jų pedagogus iš įvairių Lietuvos miestų – Vilniaus, Kauno, Jonavos, Šiaulių ir kitų – į ciklo „Astronomijos paskaitos“ renginius. Pirmąją nuotolinę paskaitą „Pasaulis iki gyvybės atsiradimo Žemėje“ skaitė dr. Renata Minkevičiūtė. Antroji paskaita „(Mūsų) Visatos istorija“ įvyko gruodžio 1 d., lektorius – dr. Arnas Drazdauskas. Gruodžio 8 d. mokslieviai savo kompiuterių ekranuose stebėjo dr. Šarūno Mikolaičio paskaitą „Džejmsas Vebo kosminis teleskopas“. Prie nuotolinių paskaitų prisijungė apie 200 respublikos astronomijos būrelių narių ir astronomijos olimpiadų dalyvių bei jų pedagogų. Klausytojai buvo supažindinti su Visatos istorija nuo Didžiojo sprogo iki mūsų dienų ir Visatos ateities prognozėmis. Paskaitos, iliustruotos skaidrėmis, paskelbtos LMA svetainėje. •

Aldona Daučiūnienė, skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė

LMA Vrublevskių bibliotekoje

Paskutinį metų ketvirtį LMA Vrublevskių bibliotekoje spėta pakviesti lankytojus į du renginius: mokslinės studijos pristatymą ir viešą paskaitą, parengti dvi planuotų parodų ekspozicijas ir kitomis formomis paminėti tradicines istorinių asmenybių sukaktis. 2020 m. spalio 8 d. bibliotekoje įvyko knygos „Ženkla, simboliai, prasmės. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tyrimai pagalbinių istorijos mokslų aspektu“ (sudarytojos: Rūta Čapaitė, Gitana Zujienė) pristatymas. Dalyvavo LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas, Lietuvos istorijos instituto direktoriaus pavaduotojas ryšiams su užsieniu ir komunikacija dr. Aurimas Švedas, doc. habil. dr. Ingė Lukšaitė, Lietuvos istorijos instituto mokslo darbuotojos dr. R. Čapaitė ir dr. G. Zujienė. Renginį vedė dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė. Mokslinių straipsnių rinkinys „Ženkla, simboliai, prasmės“ – tai idėjos sutelkti tarptautinę pagalbinių istorijos mokslų atstovų bendruomenę įgyvendinimas. Straipsnių autoriai – Lietuvos, Lenkijos, Latvijos mokslininkai. Rinkinį sudaro 15 straipsnių, kuriuose pateikiami tyrimai iš kodikologijos, diplomatikos, paleografijos, šaltiniotyros, heraldikos, sfragistikos, teisinės archeologijos, biografistikos ir prozopografijos bei istorinės geografijos. Tai leidžia autoriams tarpdalykiniu požiūriu nagrinėti įvairius Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinės istorijos, kultūros, mentaliteto, ūkio ir kitus reiškinius, pateikti papildomų faktų ir atskleisti valstybinių bei religinių institucijų raidos ypatumus, tam tikro socialinio sluoksnio ar individo puoselėtas vertybes, skelbtas nuostatas ir kita.

2020 m. spalio 14 d. bibliotekoje įvyko filologo, VDU lotynų kalbos lektoriaus [Sigitto Lūžio vieša paskaita „Didysis artilerijos menas: vertimo keliai ir klystkeliai“](#). Kazimiero Semenavičiaus *Didysis artilerijos menas* lietuviškai prabilo prabėgus 368 metams po jo pasirodymo originalo – lotynų – kalba. *Didysis artilerijos menas* – ne tik artilerijos vadovas, bet ir iliustratyvus enciklopedinis įvairių sričių žinynas,

Paroda, skirta Vėlinėms. Iliustracija iš 1789 m. knygos.

S. Lūžio paskaita.

savo turiniu ir raiška išsiskiriantis iš daugelio to meto traktatų. Perteikti ne tik veikalo turinį, bet taip pat ir dažnai painių autoriaus stilių nėra paprasta. Lektorius paskaitoje apžvelgė šiuos vertimo aspektus: kodėl tokį vertimo kelią rinkosi, ar įmanoma buvo verčiant į lietuvių kalbą išlaikyti K. Semenavičiaus rašymo manierą? Ar galima buvo išsaugoti lotyniškai rašiusio Lietuvos bajoro barokinį balsą ir pan.?

Iki karantino paskelbimo bibliotekoje spėta parengti dvi parodas, kurios nespėjusiems apžiūrėti gyvai bus pateiktos virtualia forma. Visų šventųjų ir Mirusiųjų atminimo šventės LMA

Iliustracija iš katalogo „A. Sniadeckio portretai“. Józef Tadeusz Polkowski, dail.; Jan Styfi, raižyt. Andrius Sniadeckis. *Medžio raižinys. In: Tygodnik Illustrowany. Warszawa, 1861, nr 112, p. [185]. LMAVB RSS, P-31.* LMAVB nuotr. ir kopijos

LMA Vrublevskių bibliotekoje

»»

Vrublevskių biblioteka minėjo literatūrine, grafine, dokumentine kompozicija *Mors certa, hora incerta* (mirtis nulemta, valanda nežinoma). Apie nenumaldomai bėgančius metus, visada šalia esančią mirtį, filosofinį, teisinį, praktinį požiūrį į ją įvairiomis kalbomis pasakoja Retų spaudinių ir Rankraščių skyriuose saugomi XV–XX a. dokumentai, kurių dauguma rodoma pirmą kartą (parodos autorės Violeta Radvilienė, Simona Jaskelvičiūtė).

Kita paroda, veikusi gyvai nuo spalio 28 d. – tai Vrublevskių bibliotekos ir Gudų kultūros draugijos Lietuvoje parengta trijų stendų paroda „Baleslavo Pačopkos gyvenimo ir veiklos stotelė Vilniuje (XX a. pr.)“. Ekspozicija skirta aktyvaus Baltarusijos publicisto, pedagogo, kunigo Baleslavo Pačopkos mirties 80-osioms mirties metinėms. B. Pačopka kartu su lietuvių veikėjais kovojo dėl baltarusių kalbos atgimimo,

bandė ją įtvirtinti bažnyčiose, Vilniaus krašte kūrė pirmąsias baltarusių mokyklas, organizavo leidybą. Pirmą kartą išsamiau visuomenei pristatyti šios parodos eksponatai priminė vieną iškiliausių baltarusių tautos asmenybių. Deja, jo veikla Vilniuje iki šiandien nėra išsamiau tyrinėta.

Kiekvienais metais lapkričio 30 d. LMA Vrublevskių bibliotekos darbuotojos dr. Birutės Railienės iniciatyva vyksta Andriaus Sniadeckio skaitymai, kurie radosi kaip Lietuvos mokslo istorikų entuziastų sumanytas atgaivinti primirštos asmenybės nuopelnus mokslui ir kultūrai. Šios tradicijos buvo laikomasi ir 2020-aisiais, tik [šiek tiek kita – filmuota – forma](#).

A. Sniadeckio atminimo puoselėtojus pasiekė leidinys *Andriaus Sniadeckio portretai = Portraits of Jędrzej Śniadecki* (sudarė Neringa Markauskaitė, Birutė Railienė. Vilnius: Lietuvos mokslų

akademijos biblioteka). Kataloge publikuojami 45 tapybos, skulptūros, grafikos kūriniai, fotografijos ir spaudiniai, kurie primena su Sniadeckio veikla ir jo darbais siejamas XIX–XX a. kultūros įstaigas ir draugijas. Į katalogą nesiekta surinkti visų spaudoje skelbtų portretų, bet norėta atspindėti svarbesnius leidinius ir iliustracijas, kurios tarsi šmėkštelėję romantiškojo laiko atšvaitai atskleidžia portretų pirmavaizdžius ir jų improvizacijas.

LMA Vrublevskių biblioteka lapkričio 8 d. minėjo savo įkūrėjo bibliofilo, advokato Tado Vrublevskio gimtadienį, paskelbdama ir pristatydama logotipo konkurso būsimam Knygos ir mokslo minties muziejui „Bibliopolis“ nugalėtoją. Konkursui savo darbus pateikė keturiolika autorių. Antrojo etapo kūrinius komisija įvertino paskutiniąją spalio mėnesio savaitę. Ilgų diskusijų ir balsavimo rezultatai lėmė aukščiausią įvertinimą UAB „Not Perfect Vilnius“ dizainerių sukurtam ženklui. •

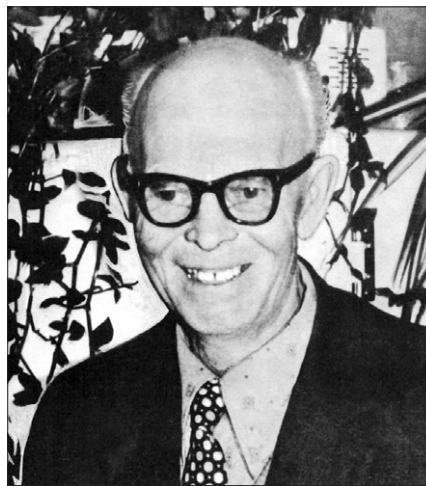
*LMA Vrublevskių bibliotekos
Komunikacijos skyrius*

ŽYMIUS MOKSININKUS PRISIMENANT

Apie profesorių Antaną Minkevičių

Man profesorius Antanas Minkevičius buvo ne tik ilgametis katedros bendradarbis, bet ir dėstytojas, dėstęs netgi ne vieną dalyką, ne tik žemesniųjų augalų, bet ir fitopatologijos kursus. Tikrai buvo unikalus dėstytojas. Sunku net įsivaizduoti, kad studentai žavėtūsi dėstytoju, kuris paskaitas skaito vienodu, monotonišku balsu, ramiai, be jokių emocijų. Bet taip buvo. Geriausias to įrodymas – švenčiant Vilniaus universiteto 400-metį organizavome visų absolventų susitikimą ir apklausą. Dalyvavę absolventai geriausiu dėstytoju per visą laikotarpį išrinko prof. A. Minkevičių.

Studijų metais, nors ir buvau augalų fiziologijos specializacijos biologas botanikas, su Profesoriumi teko bendrauti įvairiomis progomis, pavyzdžiui, per studentų mokslines konferencijas, kur irgi jo ramus, santūrus būdas praversdavo, kai „užkaidavo“ aistros, ypač vertinant pateiktus darbus. Tačiau man didžiausią išpūdį paliko

Antanas Minkevičius. 1980.

Antano Levicko nuotr.

prof. A. Minkevičiaus organizuotos mokslinės ekskursijos ir jo pasisakymai dėstytojų mokslinėse konferencijose.

Rudenį, kai tik prasidėdavo „grybų karštinė“, Profesorius organizuodavo ekskursijas į mišką, ne tik dėl grybų.

Daug kam prof. A. Minkevičius – „priesiekęs“ grybininkas, bet jis domėjosi ir spygliuočiais medžiais bei krūmais, samanomis ir apie juos parašė monografijas, botanikos sode vykdė perspektyvių augalų introdukcijos bandymus. Ir ekskursijose buvo galima įsitikinti jo mokslinių interesų platumu ir gilumu. Iš tokių mokslinių ekskursijų man asmeniškai buvo įsimintiniausia į Alytaus miesto mišką Vidzgirį. Ten mano dar mokinio, vadinamojo jaunojo gamtininko, vaikščiota išvaikščiota. Tikrai šiuo mišku gali pasigirti alytiškiai. Jame labai didelė augalų ir grybų įvairovė, auga netgi maumedžiai. Be to, turėjome du puikius vadovus, Profesorių bei puikų miško žinovą ir entuziastą Alytaus miškų ūkio direktorių S. Tuminauską, kurį pažinojau ir su kuriuo daug bendravome dar mokyklos laikais. Ekskursijos buvo atviros, jose galėjo dalyvauti, kas norėjo. Šioje ekskursijoje, pavyzdžiui, įsiminė ketvirto kurso studentas geografas Česlovas Kudaba.

»»

Apie profesorių Antaną Minkevičių

»»»

Didžiausią išpūdį man, kaip dar nuo mokyklos laikų labai besidominciam paveldimumo klausimais, paliko mokslinės dėstytojų biologų konferencijos, kuriose galėjo dalyvauti ir studentai, bei prof. A. Minkevičiaus pozicija jose. Tais 1955–1960 m. vis dar buvo oficialiai įteisintas lysenkizmas. Vilniaus universiteto (VU) Gamtos mokslų fakultete buvo du ryškūs poliai. Vienas jų – lysenkizmo apologetas docentas Petras Petryla, tikrai labai geras sodininkystės bei agromijos dalykų žinovas ir dėstytojas, bet, nelaimėi, aršus lysenkistas ir „Genetikos“ kurso dėstytojas. Gal ir laimei, nes irgi buvo unikalus dėstytojas, sugebėdavęs taip kažką kalbėti, kad tikrai buvo neįmanoma to užsirašyti. Likdavome be užrašų. Tačiau iš genetikos pakako žinoti, kas pavaizduota I. Mičiurino rinktinių raštų paveikslėliuose ir apie bulių pieningumą. Daug šalininkų jis neturėjo. Tik vienas jo rėmėjas į konferencijas atnešdavo eksponatų, rodančių aplinkos sąlygų įtaką raidai. Nieką ginčytino. Kito poliaus priešakyje buvo profesorė (tada dar docentė) Marija Natkevičaitė-Ivanauskienė. Jai akstiną diskutuoti suteikdavo bet koks doc. P. Petrylos pranešimas, kad ir apie vaismedžių genėjimą. Prof. M. Natkevičaitė-Ivanauskienė iš karto kildavo į ataką. Ir čia įtikinamiausią, didžiausią išpūdį palikdavo prof. A. Minkevičiaus argumentacija. Pavyzdžiui, jis tuo pačiu ramiu monotonišku balsu išdėstė apie du neįnagrinėtus reiškinius – mitozę ir mejozę, užbaigdamas klausimu – kam visa tai?

Prof. A. Minkevičius buvo vienas iš tų mūsų profesorių ir dėstytojų, kuriuos bandė sutraiškyti biurokratų desantas iš Maskvos, atvykęs „egzaminuoti ir teisti“ Lietuvos biologų 1948 m. lapkritį vykusioje Lietuvos mokslų akademijos sesijoje po garsiosios 1948 m. rugpjūčio VASCHNILŲ (Sąjunginė žemės ūkio mokslų akademija) sesijos. Gaila, kad prof. A. Minkevičius neteisingai apkaltintas prisitaikėliškumu labai geroje D. Blažytės-Baužienės studijoje apie lysenkizmą Lietuvoje (Lietuvos istorijos metraštis, 2010, Nr. 2, p. 131–155). Pirma, tai yra iš piršto laužtas teiginys. Tai netiesa. Taip galėjo tvirtinti tik tas, kuris nepažinojo prof. A. Minkevičiaus. Prisitaikėliškumas visiškai nebūdingas

prof. A. Minkevičiui. Profesorius turėjo įgimtą talentą nesivelti į neproduktyvias diskusijas. Šiuo tikrai sunkiu ir įtemptu laikotarpiu jam gelbėjo ir jo ramus, nuosaikus būdas. Antra, jo mokslinės veiklos kryptis (augalų ligos, fitopatologija), ūkinė jos svarba irgi padėjo jam išlikti giliau neįtrauktam į tuo metu vykusias diskusijas.

Nors iš tiesų ne taip lengva buvo žinomam biologui prof. A. Minkevičiui išlikti neišsuktam į stalinistines „giras“, bandymų jį palaužti būta. Jam nepripažintas daktaro laipsnis, nors disertacija „Tyrimai apie narkozės įtaką augalų apsikrėtimui grybais“ buvo apginta Federalinėje aukštojoje technikos mokykloje Ciuriche dar 1932 m. Kitiems buvo nepripažįstami tik vokiečių okupacijos metu įgyti daktaro diplomai. Profesoriumi disertacija nostrifikuota tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę.

Koks tai buvo laikotarpis ir kaip sunku buvo jį išverti, gali suprasti tik tie, kurie gyveno stalinistinės diktatūros sąlygomis. Lengva mėtytis epitetais. Netgi 1963 m., kai pradėjau dėstyti genetiką VU ir kai jau „kvepėjo“ permainomis genetikoje, bet vis dar oficialiai karaliauvo T. Lysenka, mano paskaitas studentams klausė ir du partijos komiteto įgalioti kolegos, o VU prorektorius net universiteto tarybos posėdyje pareiškė: „Reikia pažiūrėti ką tas R. skaito.“ Bandymų palaužti prof. A. Minkevičių būta, kad ir toje nelemtoje Lietuvos mokslų akademijos sesijoje. Tačiau reikia paminėti, kad netgi oficiali Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos valdžia, konkrečiai laikraščio „Tiesa“ vyr. redaktorius G. Zimanas, minėtoje sesijoje stėjo ginti išlikusių po karo Lietuvos biologų. Profesoriai A. Minkevičius ir P. Snarskis susilaukė netikėtos netgi Maskvos „desanto“ atstovo, Maskvos universiteto prof. A. Zachvatkino gynybos (Rančelis V., 1989: Ir buvo, ir nebuvo. – Jaunimo gretos, 5: 15, 18). Tad teko nuo jų „atšokti“.

Kaip tik dėl mūsų profesorių P. Snarskio, J. Dagio, A. Minkevičiaus, M. Natkevičaitės-Ivanauskienės, doc. A. Mačionio mes, universiteto absolventai biologai, neblogai išmanėme genetikos klasiką, turėjome pakankamai geras žinias apie

ląstelę ir joje vykstančius procesus. Tuo įsitikinau ir asmeniškai stojamojo egzamino į Maskvos universiteto aspirantūrą metu. Kas būtų, jeigu šių profesorių būtų nelikę VU? Atsakymas vienas – jų vietą būtų užėmę dargi blogesni kadrai už doc. P. Petrylą.

Kaip mes, genetikai, atsidūrėme vienoje katedroje su botanikais? Susiklostė dvi, o gal ir trys aplinkybės. Bent taip man aiškino tuo metu buvęs fakulteto dekanas R. Tarvydas. Pirmoji priežastis – Profesorius patyrė infarktą ir pasveikęs nuo 1972 m. balandžio atsisakė vadovauti katedrai. Antroji priežastis galėjo būti ne mažiau svarbi. Tuo metu, norint įsteigti katedrą arba kad ji išliktų, buvo labai primygtinis reikalavimas: turi būti ne mažiau kaip penki etatiniai dėstytojai. Kad kuri nors katedra išsilaikytų, kartais netgi buvo „skolinami“ dėstytojai iš kitų katedrų. Sumažėjus dėstytojų katedroje, jai netgi grėsė išnykimas. Taip, pavyzdžiui, atsitiko Darwinizmo ir genetikos katedrai, kuriai vadovavo prof. P. Snarskis. Tas pat grėsė ir Botanikos katedrai, nes viena dėstytoja visai išėjo, o kita perėjo į kitą katedrą. Tuo metu mes, genetikos specializacijos dėstytojai, buvome tik trys ir priklausėme Biochemijos, biofizikos ir genetikos katedrai. Katedra buvo didelė, ir mus perleisti kitiems nebuvo nuostolinga, o gal net naudinga. Be to, po mūsų liko laisvos patalpos. Vieną iš jų užėmė geologai, kitos atiteko biochemikams. Man buvo pasiūlyta vadovauti katedrai, bet kažkodėl reorganizacija kurį laiką buvo slepiama. Tik su Profesoriumi aptardavome šios katedros reikalus. Gavau naujingų patarimų. Reorganizacija buvo paviešinta tik rugpjūtį. Tada viešai atsirado Botanikos ir genetikos katedros pavadinimas, o mes persikraustėme į butus, iš kurių buvo išsikėlę gyventojai, lig tol buvusios Botanikos katedros pastate.

Tačiau prof. A. Minkevičiaus veikla katedroje nenutrūko dar ilgai, iki pat 1990 m. Kol leido jėgos, Profesorius ir toliau skaitė paskaitas, labai daug dirbo, rašė „Lietuvos grybų“ tomus. Jam labai daug talkino habil. dr. M. Ignatavičiūtė. Netgi ir visiškai jam pasitraukus iš katedros. •

Akad. Vytautas Petras Rančelis

Iš kn.: [Konferencija, skirta profesorius Antano Minkevičiaus 120-osioms gimimo metinėms paminėti](#) [Kutorga E. (atsak. red.): 27–30. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla].

SVEIKINAME

Viktorija Daujotytė

VIKTORIJAI DAUJOTYTEI-PAKERIENEI – 75

Spalio 1 d. akad. Viktorija Daujotytė-Pakerienė minėjo savo jubiliejinę sukaktį. LMA prezidiumas bei Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius nuoširdžiai sveikino Akademikę išskirtinio gimtadienio proga:

Akademinė bendruomenė labai vertina Jūsų talentą, Jūsų įvairiapusę veiklą, tapusią neatsiejama Lietuvos mokslo, kultūros ir meno dalimi. Jūsų fenomenologiniai lietuvių literatūros tyrimai, skleidžiamos lituanistikos, tautiškumo ir valstybės dermės idėjos, puoselėjamos humanistinės kultūros tradicijos randą atgarsį, ugdo visuomenės pilietiškumą, skatina sąžiningos atsakomybės jausmą, atveria Lietuvos kultūros pamatines vertybes jaunajai kartai. Mus žavi Jūsų erudicija, energija, subtilumas ir pasišventimas Lietuvai. Dėkojame už aktyvų ilgametį darbą Lietuvos mokslų akademijoje, jos Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje.

Linkime Jums, mieloji Akademikė, stiprybės, kūrybinės sėkmės, gyvybingos minties ir erdvės Jūsų įžvalgoms, naujų prasmingų veikalų ir darbų. Laimės Jums ir Jūsų šeimai!
Plurimos annos!

Ta proga LMA svetainės skiltyje „Naujienos“ buvo skelbtas akad. V. Daujotytės-Pakerienės straipsnis „[Kiek žmoguje kalbos](#)“.

Pietro Umberto Dini

PIETRUI UMBERTUI DINIUI – 60

Spalio 5 d. LMA užsienio narys prof. Pietras Umbertas Dinis (Pietro Umberto Dini) minėjo šešiasdešimtąjį gimtadienį. LMA prezidiumas bei Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius sveikino jubiliatą:

Akademinė bendruomenė labai vertina Jūsų didžiulį indėlį į pasaulio baltistiką. Jums labai rūpi ir baltistikos likimas baltų žemėse. Svariais kalbotyros darbais toliau įtvirtinate ir stipriniate itališkosios baltistikos tradicijas. Išvertėte šūsnį lietuvių autorių poezijos, eseistikos, prozos kūrinių. Jūsų, kaip itin jautraus ir atidaus vertėjo darbas, tęsia Jūsų mokiniai.

Jūsų inicijuotos ir sėkmingai tęsiamos baltistikos studijos Pizos universitete, neužmirštamų tarptautinių konferencijų organizavimas, jų medžiagos publikavimas jau serija tapusioje Incontri Baltistici in Pisa suburia pasaulio baltistus Pizoje. Baltiški susitikimai tikrai įspūdingi ir nepamirštami. O kur dar konsultacijos ir paskaitos Lietuvos lituanistams, bendravimas su akademine bendruomene, dalyvavimas tarptautinėse konferencijose, ryšiai su daugelio šalių lietuvių literatūros vertėjais – tai tik Jūsų aktyvios veiklos dalis.

Dėkojame už bendradarbiavimą Lietuvos mokslų akademijoje, jos Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje. Džiaugiamės kartu, kai būdamas Lietuvoje jaučiatės kaip namie. Esate visada čia laukiamas.

Linkime Jums, mielas Profesoriau, naujų darbų ir įžvalgų, kūrybinių

Albinas Kusta

idėjų ir atradimo džiaugsmo, talentingų studentų. Telydi Jūsų darbus sėkmė, o Jus ir Jūsų šeimą – laimė.

Ta proga LMA svetainės skiltyje „Naujienos“ buvo paskelbtas akademiko straipsnis „[Dėl „hermeneutinio metodo“ tiriant prūsų kalbos Enchiridioną](#)“, kuriuo pristatė savo pastarųjų metų tyrimus.

ALBINUI KUSTAI – 80

Spalio 26 d. LMA nariui profesoriui habilituotam daktarui Albinui Kustai sukako 80 metų. Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius nuoširdžiai sveikino Akademiką gražaus jubiliejaus proga.

Džiaugiamės Jūsų pasiekimais, neišsenkančiu kūrybingumu, darbštumu, nuopelnais Lietuvos ir ypač žemės ūkio mokslui. Labai vertiname Jūsų darbą Lietuvos mokslų akademijoje. Jūsų vadybinė ir organizacinė patirtis, gebėjimai, kompetencija, geranoriškumas bei kūrybiškumas padėjo sėkmingai plėtoti Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus veiklą. Jūs labai daug nuveikėte formuojant valstybės ūkio ir mokslo politiką bei plėtojant mokslo, studijų ir verslo integraciją. Dėkojame už nuoširdžią, kūrybinę ilgametę veiklą Lietuvos mokslų akademijoje ir svarų indėlį į Lietuvos žemės ūkio ir miškų mokslų plėtotę bei sklaidą.

Linkime Jums stiprios sveikatos, sėkmės bei džiaugsmingų dienų Jums ir Jūsų šeimai.

SVEIKINAME

Antanas Sederevičius

ANTANUI SEDEREVIČIUI – 70

Lapkričio 11 d. LMA tikrajam nariui profesoriui daktarui (HP) Antanui Sederevičiui sukako 70 metų.

Gerbiamasis Jubiliate, Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas ir Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus gražaus jubiliejaus proga. Džiaugiamės Jūsų nesenkančiu kūrybingumu, pasiekimais, kurie įnešė svarų indėlį sprendžiant veterinarijos ir gyvulininkystės problemas bei skleidžiant mokslo naujoves šalies žemdirbiams. Jūs daug prisidėjote prie studijų ir verslo slėnio „Nemunas“ kūrimo, esate aktyvus daugelio tarptautinių ir nacionalinių projektų dalyvis. Jūsų parašytos monografijos, vadovėliai, metodinės priemonės ir mokslo straipsniai nepaprastai svarbūs ugdant aukštos kvalifikacijos gyvulininkystės ir veterinarijos specialistus šalies ūkiui bei plėtojant šios srities mokslinius tyrimus.

Linkime, kad Jūsų gyvenimo kiekviena diena ir toliau būtų prasminga. Telydi Jus sėkmė, kūrybinė energija, naujos idėjos. Kuo geriausias kloties Jums ir Jūsų šeimai.

STASIUI KARAZIJAI – 90

Gruodžio 14 d. LMA nariui profesoriui habilituotam daktarui Stasiui Karazijai sukako 90 metų.

Gerbiamasis Jubiliate, LMA prezidiumas bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus gražaus ir prasmingo jubiliejaus proga. Jūs įnešėte svarų indėlį į Lietuvos miškotyros

Stasys Karazija

mokslą. Jūsų darbai, nagrinėjantys miško bendrųjų struktūrų dinamiką, sudaro miškų svarbos bioįvairovės ir kraštovaizdžio apsaugai ekologinį pagrindą. Vadovaudamas miškotyros ir geobotanikos mokslų kryptių temoms ir darbams Jūs parengėte ekologiškai pagrįstą Lietuvos miškų tipologinę klasifikaciją, kuri taikoma moksliniuose tyrimuose ir praktinėje miškininkystėje. Ypač dideli Jūsų nuopelnai sprendžiant saugomų teritorijų sistemos formavimo bei vertingų miško kompleksų išsaugojimo klausimus. Dėkojame už ilgametį ir nuoširdų darbą Lietuvos mokslų akademijoje bei svarų indėlį į Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus veiklą.

Linkime stiprios sveikatos ir daug džiaugsmingų dienų Jums ir Jūsų šeimai.

VERONIKAI VASILIAUSKIENEI – 85

Gruodžio 15 d. LMA narei profesorei habilituotai daktarei Veronikai Vasiliauskienei sukako 85 metai.

Gerbiamoji Jubiliate, Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus gražaus ir prasmingo jubiliejaus proga. Jūsų neišsenkantis kūrybingumas, minties skvarbumas, turtinga mokslinė patirtis, erudicija, kompetencija ir nepaprastas darbštumas bei aktyvi mokslinė ir visuomeninė veikla labai daug prisidėjo prie Lietuvos žemės ūkio ir miškininkystės mokslo bei viso šalies ūkio plėtros. Aktyviai dalyvavote rengiant ilgalaikę Lietuvos ūkio plėtros

Veronika Vasiliauskienė

strategiją ir kitas programas. Jūs – Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus steigimo iniciatorė ir organizatorė, ilgametė šio skyriaus vadovė – subūrėte šaunų, vieningą skyriaus narių kolektyvą. Dideli ir svarūs Jūsų darbai Lietuvos mokslų akademijai: dirbdama Mokslų akademijos mokslinė sekretore ir viceprezidente Jūs telkėte LMA narius bendrai veiklai garsinant Akademijos vardą ir stiprinant jos prestižą, atnaujinant Akademijos rūmus. Reiškiame Jums nuoširdžią padėką. Žavimės Jūsų energija, spinduliuojančiu gyvenimo džiaugsmu ir išmintimi.

Džiaugiamės, mieloji Akademike, kad esate šalia, kad esate su mumis. Linkime stiprybės ir sveikatos, kad visada Jums būtų gera ir džiugu.

PRANUI VIŠKELIUI – 70

Gruodžio 21 d. LMA tikrajam nariui profesoriui habilituotam daktarui Pranui Viškeliui sukako 70 metų.

Gerbiamasis Jubiliate, Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus jubiliejaus proga. Džiaugiamės Jūsų kūrybingumu, darbštumu ir mokslo pasiekimais. Jūsų talentas, neeiliniai gebėjimai ir meilė savo darbui leido atlikti sudėtingus mokslinius tyrimus bei sėkmingai kurti inovatyvius maisto produktus ir technologijas. Jūsų sukurti inovatyvių produktų prototipai sėkmingai diegiami gamyboje. Ypač daug nuveikėte glaudžiai bendradarbiaudamas su maisto produkcijos gamintojais kuriant ir skleidžiant mokslo naujoves. Vertiname Jūsų aktyvų dalyvavimą mokslo

SVEIKINAME

Pranas Viškelis

Peter Malfertainer. Aurelijaus Madzeliausko nuotr.

programose ir projektuose. Didelis Jūsų indėlis rengiant jaunosius mokslininkus.

Tegul ir tolesnis Jūsų gyvenimo kelias būna toks pat prasmingas ir turiningas. Linkime naujų mokslo pasiekimų, stiprios sveikatos ir kuo geriausias kloties Jums ir Jūsų gražiai šeimai.

PĒTERIUI MALFERTAINERIUI – 70

Vienam žymiausių Europos gastroenterologų, Miuncheno ir Magdeburgo universitetų profesoriui emeritui LMA užsienio nariui, profesoriui Pėterui Malfertaineriui (Peter Malfertainer) gruodžio 22 d. sukako 70 metų. Jungtinės Europos gastroenterologų organizacijos prezidentas (2009–2011), prof. habil. dr. P. Malfertaineris jau 20 metų palaiko artimus mokslinius ir profesinius ryšius su Lietuvos mokslininkais-gastroenterologais, LMA ir daug nusipelnė vystydamas medicinos mokslą Lietuvoje. Jis buvo daugelio Lietuvoje vykdytų akademinio bendradarbiavimo programų iniciatoriumi ir koordinatoriumi. Jų dėka daugiau kaip 30 Lietuvos sveikatos moksl universiteto ir Vilniaus universiteto mokslininkų-gastroenterologų, taip pat Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių gydytojų-gastroenterologų stažavosi geriausiose Vokietijos, Danijos, Belgijos Prancūzijos universitetinėse klinikose. Profesorius konsultavo daugiau kaip 10 Lietuvoje apgintų daktaro disertacijų (dalis šių disertacijų mokslinių tyrimų buvo atlikta Magdeburgo universitete)

H. pylori infekcijos klausimais, turi daug bendrų publikacijų su Lietuvos mokslininkais, daug prisidėjo prie Lietuvos mokslininkų-gastroenterologų darbų pripažinimo tarptautiniu mastu ir bendrų mokslo programų vykdymo.

Prof. P. Malfertainerio mokslinė veikla susilaukė aukšto tarptautinio įvertinimo – jam suteikti Atėnų universiteto (University of Athens, Graikija, 2007), *Semmelweis University Budapest* (Vengrija, 2009), Turgu Murešo universiteto (University of Târgu Mureș, Rumunija, 2006) garbės daktaro vardai.

Nuo 1998 m. jis yra kasmetinės Europos jaunųjų mokslininkų konferencijos – „European Bridging Meeting in Gastroenterology“ pagrindinis organizatorius. 6-oji konferencija 2004 m. buvo surengta kartu su LMA, joje dalyvavo 22 valstybių jaunieji mokslininkai ir gastroenterologijos mokslo lyderiai iš visos Europos. Šios konferencijos – unikali galimybė jauniems Lietuvos mokslininkams užmegzti tarptautinio mokslo bendradarbiavimo ryšius. 2022 m. ši Europos jaunųjų mokslininkų konferencija vėl numatyta surengti Lietuvoje. Kartu su LMA profesorius Lietuvoje suorganizavo ir daugiau renginių: 2013 m. Vilniuje, LMA – tarptautinę konferenciją „Europos *H. pylori* sukeltų ligų diagnostikos ir gydymo rekomendacijos“ (skaitė kviestinę paskaitą), 2015 m. LMA skaitė kviestinę paskaitą konferencijoje apie kasos ligas. 2018 m. profesorius buvo Kaune įvykusios XXX tarptautinės žarnyno mikrobiotos tyrėjų konferencijos, kurioje dalyvavo daugiau kaip 400 mokslininkų

iš 56 pasaulio šalių, vienas organizatorių. 2019 m. LMA konferencijoje „Bioateitis“ jaunieji tyrėjai iš visos Lietuvos turėjo galimybę klausytis prof. P. Malfertainerio kviestinio pranešimo apie 5,3 tūkst. metų senumo Alpių Ledo žmogaus *H. pylori* genomo tyrimus ir jų reikšmę europiečių demografinėi istorijai. 1991 m. Alpių kalnų ledyne netoli Italijos ir Austrijos sienos aptiktas mumifikavęsis 5,3 tūkst. metų senumo žmogaus, praminto Ėciu (Oetzi), kūnas sulaukė išskirtinio viso pasaulio mokslininkų susidomėjimo. Unikalaus radinio, išsaugojusio struktūrą, vidaus organus, tyrimai atskleidė daug istorinių, biologijos, medicinos ir kitais atžvilgiais įdomių duomenų, tarkime, kad ir prieš tūkstančius metų žmogaus organizme jau buvo daugybė bakterijų, tarp jų – infekcijas bei onkologines ligas sukelianti *H. pylori*. Prof. P. Malfertaineris tyrė, kokių bakterijų turėjo senovės žmonės, iš kur jie atkeliavo, kaip jie maitinosi, kokiomis ligomis sirgo. Jo pranešimas apie Alpių Ledo žmogaus mikrobiotos pakitimus publikuotas viename labiausiai pasaulyje cituojamų mokslinių žurnalų „Science“. Jis yra paskelbęs daugiau kaip 1000 straipsnių *Web of Science* duomenų bazės indeksuojamuose leidiniuose. 2019 m. jam suteiktas išskirtinis Europos gastroenterologų draugijos apdovanojimas už viso gyvenimo nuopelnus.

Sveikiname Akademiką garbingo jubiliejaus proga ir linkime tolesnės kūrybingos veiklos. •

Akad. Limas Kupčinskas

MOKSLININKŲ PRIPAŽINIMO ŽENKLAI

Akademikas Vytautas Martinkus – 2020 metų Antano Baranausko premijos laureatas

2020 m. Antano Baranausko literatūrinė premija, kurią įsteigė Anykščių r. savivaldybė, gruodžio 10 d. per nuotolinį renginį įteikta žymiam prozininkui, meno filosofui, literatūrologui, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatui akademikui prof. Vytautui Martinkui už knygą „Tavo bažnyčios rūšys“ (2018). A. Baranausko premija skiriama kasmet už trejų pastarųjų metų profesionalių kūrėjų grožinės literatūros kūrinius, skiepijančius meilę Lietuvos gamtai, atskleidžiančius žmogaus ir gamtos dvasinį ryšį, arba už trejų pastarųjų metų naujus profesionalios literatūros bei literatūrologijos kūrinius, skirtus Antano Baranausko kūrybai. V. Martinkus – dešimtas A. Baranausko literatūrinės premijos laureatas. Rašytojo kandidatūrą premijai teikė LMA.

Nuotolinis renginys vyko Anykščių Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešojoje bibliotekoje ir buvo transliuojamas internetu. Dalyvavo Anykščių rajono savivaldybės vadovai, bibliotekos darbuotojai, A. Baranausko literatūrinės premijos skyrimo komisijos nariai, premijos laureatas V. Martinkus, LMA prezidentas Jūras Banys, viceprezidentas Zenonas Dabkevičius, LMA HSM skyriaus pirmininkas Domas Kaunas, mokslinė sekretorė Aurika Bagdonavičienė.

Premijos teikimo iškilmes pradėjo bibliotekos direktorius Romas Kutka, Krašto dokumentų ir kraštotyros

skyriaus vedėja Audronė Berezauskienė paskaitė ištrauką iš laureato romano „Tavo bažnyčios rūšys“. Anykščių rajono savivaldybės meras Sigutis Obelevičius tarė sveikinimo žodį ir premijos laureatui virtualiai įteikė stilizuotą laurų vainiką, kuris bus pristatytas laureatui į namus. LMA prezidentas J. Banys, sveikindamas akademiką V. Martinkų, džiaugėsi jau dešimtmetį trunkančiu LMA ir Anykščių r. savivaldybės bendradarbiavimu ir kartu su meru planavo susitikimus 2021 m. vasarą. Laureatą taip pat sveikino akad. D. Kaunas. Kolegą Vytautą sveikino ir premijos komisijos narys poetas Vladas Braziūnas.

Akad. V. Martinkus sakė, kad vieningas žodis, kuris tinka jam gavus premiją, yra „ačiū“. Tą žodį „mes renkamės iš keliolikos tūkstančių lietuviškų žodžių. Ir jis mums yra pats

tinkamiausias arba, kaip pasakytų Viktorija Daujotytė, „metafiziškiausias“. Tai žodis, be kurio mūsų renginys negali prasidėti. Peržiūrėjau rašytojo Rimanto Vanago knygą „Anykščių glėbyje“. Žinoma, savęs ten neradau. Ir neturėjo būti. Prieš 30 metų, kai buvau Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininku, sakydavau, kad rašytojai turi nuolat kopti į literatūros kalną. Mano kalnas buvo ne kažkur kitur, o Anykščiuose.“

Nuotolinės premijos teikimo iškilmės buvo nufilmuotos.

Norintiems susipažinti su akad. Vytauto Martinkaus romano „Tavo bažnyčios rūšys“ recenzijomis:

- Jūratės Sprindytės recenzija [„Vytauto Martinkaus opus magnum“](#) („Metai“, 2018 m. Nr. 5–6).
- Viktorijos Daujotytės recenzija [„Paslaptingas Vytauto Martinkaus romanas“](#) („Santara“, 2018, pavasaris, 147/148, p. 14–24).
- Žydronės Kolevinskienės recenzija [„Apie žmogaus ir akmens būsenų gavinimą“ \(prieiga tik prenumeratoriams\)](#) („Draugo“ šeštadieninis priedas „Kultūra“, 2019 m. rugsėjo 21 d.).
- Vytauto Girdzijausko recenzija [„Bažnyčia sau ir pasauliui“](#) („Naujoji Romuva“ 2018, Nr. 2 (603), p. 79–82).
- Gedimino Jankaus recenzija [„Vytauto Martinkaus epas. Per archetipus iki egzistencinių gilumų“](#). • *LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus informacija*

APDOVANOTI NUSIPELNĘ MOKSLININKAI – VILNIAUS UNIVERSITETO AKADEMINĖS BENDRUOMENĖS NARIAI

Gruodžio 22 d. Vilniaus universiteto (VU) bendruomenės kalėdiniame vakare „2020-uosius metus palydint“, vykusiame nuotoliniu būdu, prisiminti 2020 metų darbai, pagerbti labiausiai nusipelnę VU akademinės bendruomenės nariai, skambėjo VU rektoriaus akad. Rimvydo Petrausko, Senato pirmininkės prof. Dainoros Pociūtės-Abukevičienės ir Tarybos pirmininkės Eglės

Radzevičienės linkėjimai Naujųjų metų proga. Renginyje paskelbti Rektoriaus premija apdovanoti labiausiai nusipelnę VU bendruomenės nariai. Už išskirtinius metinius mokslų pasiekimus, indėlį plėtojant mokslą universitete bei Lietuvoje ir keliant universiteto mokslų prestižą pasaulyje 2020 m. Rektoriaus mokslų premijos laureatų vardai suteikti keturiems akademikams: Fizikos fakulteto

profesoriui Jūriui Baniui, Gyvybės mokslų centro vyriausiajam mokslų darbuotojui Virginijui Šikšniui, Matematikos ir informatikos fakulteto profesoriui Antanui Laurinčikui, Chemijos ir geomokslų fakulteto profesoriui Aivarui Kareivai. Vienu geriausių 2020 m. dėstytojų tapo LMA jaunasis akademikas VU Fizikos fakulteto docentas Jevgenij Chmeliov. • *LMA informacija*

ATMINIMUI

Gvidas Mikelinis (1951–2020)

Lietuvos humanitarus pasiekė skaudi žinia – lapkričio 25 d., eidamas 70-uosius metus, mirė žymus italų lingvistas ir baltistas, Parmos universiteto profesorius, Lietuvos mokslų akademijos užsienio narys habil. dr. Gvidas Mikelinis (Guido Michellini). Jis gimė Parmoje, 1970–1974 m. Bolonijos universitete studijavo klasikinę filologiją, išėjo ir gerą bendrosios bei lyginamosios kalbotyros mokyklą. Vienoje paskaitoje išgirdęs apie sanskritui ir kitoms senosioms indoeuropiečių kalboms prilygstančią gyvą lietuvių kalbą, iškart ja susidomėjo. Pasimokęs šios kalbos iš vadovėlių, panoro išgirsti, kaip ji skamba žmonių lūpose. Jaunam universiteto absolventui pavyksta įtikinti Italijos mokslų akademiją, kad jam reikia stažuotės Vilniaus universitete. Atvykęs 1975 m. rudenį į Vilnių, per aštuonis mėnesius prisijaukino šnekamąją lietuvių kalbą ir lietuviškai perskaitė paskaitą apie indoeuropiečių laringalinius priebalsius, dalyvavo dialektologinėje ekspedicijoje Švendubrės apylinkėse. Vilniuje ne tik išmoka konservatyviausia šiuolaikinė indoeuropiečių kalba, susipažinta su baltistikos tyrimais, bet ir sutikta gyvenimo meilė – būsimoji žmona ir lituanistinių darbų talkininkė, Vilniaus universiteto auklėtinė Birutė Žindžiūtė.

Užmegzti glaudūs ryšiai su stažuotės moksliniu vadovu akad. Vytautu Mažiuliu ir noras sutvirtinti saitus su Lietuva išaugino mintį parengti daktaro (tada vadintą kandidatine) disertaciją „Teksto lingvistika ir indoeuropiečių prokalbė: pasyvas (ypač atsižvelgiant į baltų kalbas)“, kuri buvo apginta 1981 m. Vilniaus universitete. 1988 m. G. Mikelinis čia apgynė ir habilitacinę (tada daktaro) disertaciją „Laiko, veiklo ir nuosakos kategorijos ir jų funkcionavimas baltų kalbose“. Akad. V. Mažiulio redaguojamame mokslo žurnale „Baltistica“ paskelbė straipsnių iš lyginamosios ir bendrosios kalbotyros, baltistikos.

1978–1987 m. Mikelinis buvo Milano katalikų universiteto (*Università Cattolica del Sacro Cuore*) mokslo darbuotojas, o nuo 1987 iki 1994 m.

profesoriavo Bazilikatos universitete (*Università della Basilicata*) Potencoje, pietinėje Italijoje. Nuo 1994 m. iki mirties įvairius bendrosios kalbotyros dalykus ir lietuvių kalbą dėstė gimtojo Parmos miesto universitete (*Università degli Studi di Parma*).

Mikelinis dažnai svečiavosi Lietuvoje, skaitė pranešimus baltistų kongresuose, paskaitas universitetuose, Lietuvos mokslų akademijoje, Martyno Mažvydo bibliotekoje. Ypač glaudus ryšys jį siejo su Klaipėdos universitetu, 2000 m. suteikusi garbės daktaro laipsnį. 2007 m. Mikelinis buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos užsienio nariu, o 2009 m. – Lietuvių katalikų mokslo akademijos akademiku. Profesorius buvo vienas iš tų mokslininkų, kurie filologinę analizę, pagrįstą konkrečių kalbos faktų tyrimu, derinio su naujausiomis bendrosios kalbotyros teorijomis. Tokios krypties yra abi jo disertacijos ir pirmosios monografijos, skirtos indoeuropiečių ir baltų kalbų veiksmožodžio kategorijų funkcionavimui, bei daug straipsnių įvairių šalių lingvistikos žurnaluose. Įspūdingas Mikelinio mokslo darbų sąrašas – daugiau negu šimtas publikacijų, iš kurių vienuolika monografijų ir penki šaltinių leidimai. Aštuonias monografijas ir visus kritinius šaltinių leidimus skyrė Mažosios Lietuvos raštijos istorijai.

Prof. Algirdo Sabaliausko žodžiais, Mikelinis yra „[v]ienas žymiausių <...> senosios lietuvių raštijos tyrinėtojų ir skelbėjų“. Jis atliko filologinę ir lingvistinę analizę tokių XVI–XVII a. Mažosios Lietuvos paminklų ir jų šaltinių, kaip Simono Vaišnorio „Žemčiūga teologiška“ (1991; 1997), Martyno Mažvydo raštų (2000), Jono Bretkūno „Giesmės duchaunos“ (2001), Prūsijos lietuvių bažnytinių giesmių (2002), Lozorius Zengštoko ir Danieliaus Kleino giesmynų (2004; 2009), taip pat vėlesnio laikotarpio pietistų psalmyno (2010), Jono Berento giesmyno (2010) ir kt. Daugelio metų lietuvių giesmių tyrimai apibendrinti monografijoje „Mažosios Lietuvos giesmynų istorija: nuo Martyno Mažvydo iki XIX a. pabaigos“ (2009). Mikelinis tyrė ne tik lietuviškų giesmių tekstų, bet ir jų melodijų šaltinius. Jį, muzikalų žmogų, grojusį vargonais, apskritai domino kalbos ir muzikos sąsajos, kalbos filosofijos problemos. Neseniai išėjo didelės apimties Mikelinio mokslinis darbas – gimtojo Parmos dialekto lingvistinės sistemos aprašas (2017), o paskutinė knyga „Linguistica generale“ (2019) yra skirta bendrajai kalbotyrai, kurią daugelį metų dėstė studentams.

Mikelinis yra nusipelnęs ne tik baltų kalbotyrai, bet ir lietuvių kultūrai. Jis išvertė į italų kalbą Antano Baranausko „Anykščių šilelį“ (1990), Dionizo

ATMINIMUI

Gvidas Mikelinis (1951–2020)

Poškos „Mužiką žemaičių ir Lietuvos“ (1990), Romualdo Granausko apysaką „Gyvenimas po klevu“ (2007), o kartu su žmona Birute – Sigito Parulskio romaną „Trys sekundės dangaus“ (2005), sudarė ir išleido italų kalba lietuvių tremtinių poezijos rinktinę (1991) bei lietuvių liaudies pasakų ir sakmių antologiją (2007). Italų ir lietuvių spaudoje paskelbta nemaža straipsnių įvairiais

Lietuvos istorijos, lietuvių ir italų ryšių klausimais. Už nuopelnus Lietuvos kultūrai Mikelinis apdovanotas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos medaliu (1998), jam įteiktas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinas (2002). Savo gyvenimą, mokslinę karjerą ir glaudžius bei šiltus ryšius su Lietuva Mikelinis aprašė LMA išleistoje biografinėje knygelėje „Nuo

Parmos vienuolyno iki Dubysos“ (2012). Dubysa leidinio pavadinime atsirado ne atsitiktinai: šios upės slėnyje, žmonos tėvų žemėje, įkurtoje ir išpuoselėtoje sodyboje mėgo leisti vasaras, nepaprastai mylėjo Lietuvos gamtą, ypač miškus.

Netikėta Gvido Mikelinio mirtis yra didelė netektis pasaulio baltistikai, lituanistikai ir lietuvių kultūrai. •

Akad. Bonifacas Stundžia

Genadijus Kulvietis (1955–2020)

Vienas iškiliausių Lietuvos informacinių technologijų specialistų, LMA tikrasis narys, habilituotas technikos mokslų daktaras, profesorius Genadijus Kulvietis gimė 1955 m. vasario 25 d. Vilniuje, mirė 2020 m. gruodžio 12 d. Vilniuje. Profesorius G. Kulvietis 1976 m. baigė Kauno politechnikos institutą (dab. KTU) ir iki 1980 m. dirbo jo mokslinių tyrimų centre „Vibrotechnika“. Nuo 1981 m. buvo Vilniaus inžinerinio statybos instituto (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, VGTU nuo 1990) dėstytoju. 1993–1998 m. – VGTU Inžinerinės informatikos katedros vadovas, profesorius (nuo 1994). 2002–2009 m. – Informacinių technologijų katedros vadovas. 1998–2018 m. dirbo ir Šiaulių universitete, buvo aktyvus Senato narys. Savo įžvalgomis ir giliomis žiniomis padėjo vystyti informatikos mokslą ir informatikos studijas. Prof. G. Kulvietis 1986 ir 1994 metais stažavo Milano politechnikos institute (Italija), 1997 m. – Anglijos politechnikos universitete (Chelmsforde). 2014 m. tapo LMA tikroju nariu.

Profesoriaus mokslinių tyrimų sritys: pjezomechaninių sistemų modeliavimas, programinės įrangos kūrimas ir tobulinimas, kompiuterinės algebros sistemos, taikomosios tinklinės programos, nuotolinis mokymas. Jis paskelbė daugiau kaip 150 mokslinių straipsnių iš kurių 70 – *Web of Science* duomenų bazėje, buvo septynių išradimų autorius. 1986 m. buvo apdovanotas SSRS Liaudies ūkio pasiekimų

parodos bronzos medaliu už sukurtą kompiuterinės algebros sistemą VIBRAN (VIBRotechnikos ANalitika) ir taikomųjų programų biblioteką netiesiniams virpesiams tirti; 1996 m. – ES IT prizą už PARAVIB (VIBRAN lygiagretinta versija); 2010 m. – Lietuvos mokslo premija (su bendraautoriais); 2015 m. – Lietuvos standartizacijos departamento garbės ženklą.

Paminėtina ir Akademiko organizacinė veikla ir žinių sklaida. Jis buvo kelių tarptautinių ir Lietuvos mokslo tarybos finansuojamų projektų vadovu, kelių tarptautinių konferencijų organizacinių komitetų nariu; kasmetinės „Studijų kokybės gerinimas ir tarptautiškumo didinimas kintančios darbo rinkos

kontekste“ konferencijos pirmininku; Tarptautinės informatizacijos akademijos prie Jungtinių Tautų tikroju nariu. Informacinių technologijų technikos komiteto prie LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (tuo metu Ūkio ministerijos) Standartizacijos departamento pirmininku; Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybos Aukcionų suteikti naudoti radijo dažnius komisijos nariu.

Pasigesime Akademiko – kuklaus, tačiau didelį autoritetą turėjusio mokslininko. Jis, nepervertinęs informacinių technologijų naujovių, visgi svajojo apie vieną: studentams paskaitas skaityti nuotoliniu būdu ... iš miško, pilno rudeninių grybų. •

LMA kolegos

ATMINIMUI

Viktoras Algirdas Sniečkus (1937–2020)

2020 metų gruodžio 18 dieną mirė Viktoras Algirdas Sniečkus, Kingstono (Kanada) karališkojo universiteto profesorius, LMA užsienio narys. V. A. Sniečkus gimė 1939 m. rugpjūčio 1 d. Kaune. Jis studijavo chemiją Kanados Albertos universitete ir Kalifornijos universitete Berklyje (JAV), 1965 m. jam buvo suteiktas daktaro laipsnis Oregono universitete (Judžinas, JAV). 1965–1966 m. jis buvo podoktorantūros stažuotojas pas prof. O. E. Edvardsą (O. E. Edwards) Nacionalinėje tyrimų taryboje Otavoje, Kanadoje. 1967–1971 m. V. A. Sniečkus buvo Kanados Vaterlo universiteto asistentas, 1971–1979 m. – asocijuotas profesorius, o 1979–1992 m. – to paties universiteto profesorius. 1998 m. jis tapo Baderio organinės chemijos profesoriumi Karališkajame universitete, nuo 2009 m. – profesoriumi emeritu. 2009 m. jis įkūrė įmonę „Snieckus Innovations“ ir buvo jos direktoriumi. Ši įmonė sintezuoja įvairias organines molekules farmacijos pramonei.

Pagrindinės profesoriaus V. A. Sniečkaus mokslinių interesų sritys – organinių junginių sintezė, tiesioginės metalo prijungimo reakcijos, gamtinių junginių sintezė, naujų asimetrinės sintezės ligandų kūrimas ir kt. Jis sukūrė naujus sintezės metodus, kurie pritaikomi farmacijos pramonėje kuriant naujus vaistus, pats yra kai kurių sintezės metodų pradininkas. Jis geriausiai žinomas dėl savo indėlio į organinę sintezę, ypač dėl reakcijos,

vadinamos nukreiptąja orto metalinimo reakcija (DoM – *Direct ortho Metallation*). Ji pasiekė vardinės reakcijos statusą ir yra plačiai taikoma vaistų ir agrocheminių preparatų sintezėje bei gamyboje.

V. A. Sniečkus paskelbė per 300 straipsnių ir apie 60 mokslinių apžvalgų prestižiniuose chemijos mokslo žurnaluose, parašė kelias knygas, buvo mokslo žurnalų „Science of Synthesis“, „Canadian Journal of Chemistry“, „SYNFACTS and SYNLETT“, „Polycyclic Aromatic Compounds“ redaktorius ir redakcinių kolegijų narys.

Prof. Sniečkus už indėlį į mokslą pelnė daugybę apdovanojimų, tarp jų 1996 m. gavo Humbolto mokslinių tyrimų apdovanojimą (*Humboldt-Forschungspreis*), 2001 m. – Tarptautinės heterociklų chemijos draugijos apdovanojimą, 2001 m. – „AstraZeneca“ organinės sintezės apdovanojimą, 2005 m. – Kanados chemijos draugijos Bernardo Belleau apdovanojimą, jam suteiktas Talino technologijos universiteto garbės daktaro laipsnis. 1993 m. jis tapo Kanados karališkosios mokslo draugijos nariu, o 2009 m. – Amerikos chemikų draugijos (ACS, *American Chemical Society*) nariu.

Profesorius V. A. Sniečkus palaikė glaudžius ryšius su Lietuva, aktyviai dalyvavo Lietuvos moksle – buvo kas dvejus metus rengiamos Baltijos

organinės sintezės konferencijos „Balticum Organicum Syntheticum“ (BOS), sukviečiančios žymiausias pasaulio organinės sintezės specialistus, Nobelio premijos laureatus, iniciatorius ir organizatorius. Jis skaitė paskaitas Vilniaus universitete, dalyvavo įvairiuose seminaruose. Jo nuopelnai Lietuvai įvertinti Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi (2002), mokslo premija užsienio lietuviams (2010), „Globalios Lietuvos“ apdovanojimu mokslo ir technologijų kategorijoje (2012). •

Akad. Eugenijus Butkus

Vytautas Petras Rančelis (1938–2021)

2021 m. sausio 13 d., eidamas 83-uosius metus, mirė žymus Lietuvos mokslininkas, augalų genetikas Vytautas Petras Rančelis.

V. P. Rančelis gimė 1938 m. sausio 31 d. Kalvarijoje. 1955 m. baigė Alytaus 1-ąją vidurinę mokyklą, 1960 m. Vilniaus universiteto (VU) Gamtos mokslų fakulteto biologijos specialybę, 1960–1963 m.

mokėsi Maskvos M. Lomonosovo universiteto aspirantūroje.

1963 m., nepaisydamas vis dar įsigalėjusio lisenkizmo, atkūrė genetikos dėstymą Vilniaus universitete ir pradėjo rengti genetikos specialistus. 1963–2013 m. skaitė kursą „Genetika“ biologijos ir biochemijos specialybių studentams. 1972–2003 m. buvo VU Botanikos ir genetikos katedros

vedėjas, nuo 1986 m. – profesorius, nuo 2013 m. – profesorius emeritas.

1966 m. V. P. Rančelis VU Gamtos mokslų taryboje apgynė biologijos mokslų daktaro disertaciją „Genetinio ir fiziologinio EDTA ir etilenimino veikimo augaluose palyginamasis tyrimas“, o 1982 m. Baltarusijos MA Genetikos ir citologijos instituto specializuotoje genetikos taryboje – habilituoto mokslų

ATMINIMUI

Vytautas Petras Rančelis (1938–2021)

daktaro disertaciją „Egzogeniniai ir endogeniniai modifikatoriai apsprendžiant augalų mutabilitumą ir jautrumą mutagenams“.

Akad. V. P. Rančelis – žymus Lietuvos mokslininkas, dirbo augalų mutagenozės, genotoksikologijos, genetinės mutagenozės reguliacijos, genetinių augalų išteklių, imunogenetikos tyrimo srityje. Jis ištyrė aukštesniųjų augalų kintamumo genetinę reguliaciją pirmaisiais jų mutagenozės etapais, nustatė priežastis dėl kurių tos pačios rūšies augalai paveikti tų pačių mutagenų pakinta nevienodai. Atrado, kad augalų mutacinį procesą galima reguliuoti kai kuriais cheminiais junginiais. Aptiko originalią sistemą tirti mutagenozę sukliamas morfozes, ištyrė jų atsiradimo mechanizmus ir galimą pritaikymą. V. P. Rančelis laikomas augalų genetikos pradininku Lietuvoje.

1990 m. V. P. Rančelis išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu korespondentu genetikos srityje, nuo 2011 m. – tikrasis narys (akademikas), nuo 2013 m. – narys emeritas. Jis aktyviai dalyvavo Lietuvos mokslų akademijos ir Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus veikloje.

Savo išsamių mokslinių tyrimų rezultatus paskelbė daugiau kaip 260 mokslinių straipsnių. Aktyviai reikšėsi mokslo populiarinimo srityje, publikavo per 200 mokslo populiarinimo straipsnių. V. P. Rančelis 1986 m. parašė vieną pirmųjų genetikos vadovėlių lietuvių kalba *Bendroji genetika*, 2000 m. išleistas vadovėlis *Genetika* Lietuvos švietimo ir mokslo vadovėlių konkurse buvo apdovanotas II laipsnio premija, o

2008 m. dienos šviesą išvydo dar vienas V. P. Rančelio vadovėlis aukštosioms mokykloms – *Augalų genetika*.

V. P. Rančelio ir jo kolegų iniciatyva bei pastangomis 1966 m. buvo įkurta Lietuvos genetikų ir selekcininkų draugija. 1991 m. buvo vienas Baltijos šalių genetikos draugijų federacijos steigėjų, 1982–1990 m. – Sąjunginės N. Vavilovo genetikų ir selekcininkų draugijos Centrinės tarybos prezidiumo narys.

Prof. V. P. Rančelis aktyviai dalyvavo mokslo organizacinėje veikloje, organizavo (su kitais) 23 respublikines ir tarptautines konferencijas bei kongresus: 1992 m. Vilniuje I, o 2002 m. III Baltijos šalių genetikos kongresą. Daug laiko buvo Lietuvos mokslų akademijos žurnalo „Biologija“ redakcinės kolegijos pirmininko pavaduotoju, 2002–2010 m. – pirmininku.

Rengė valstybinės programos „Genofondas“ projektą, buvo jos tarybos nariu (pirmininko pavaduotoju), temos vadovu, valstybinės mokslo programos „Biotechnologija“, VU Senato, jo Mokslo komisijos, VU Komisijos mokslo vardams teikti, VU Gamtos mokslų tarybos ir Botanikos instituto Botanikos-augalų fiziologijos Tarybos laipsniams teikti, Lietuvos mokslo tarybos Biologijos sekcijos nariu, Valstybinio mokslo ir studijų fondo Biomedicinos sekcijos nariu, to fondo ir Lietuvos mokslo tarybos ekspertu. Akademikas dalyvavo rengiant tris įstatymus: Veislių apsaugos ir selekcinio darbo, Augalų

genetinių išteklių ir Genetiškai modifikuotų augalų (pastarojo buvo komiteto pirmininku), buvo Augalų genetikų išteklių ir Genetiškai modifikuotų augalų organizmų priežiūros komisijų nariu.

Akad. V. P. Rančelis 1987 m. apdovanotas N. I. Vavilovo medaliu, 1990 m. – Lietuvos mokslo premija.

Akad. V. P. Rančelis visą savo gyvenimą pašventė mėgstamam darbui – moksliniams tyrimams ir jų rezultatų skelbimui. Vadovavo 15 sėkmingai apgintų disertacijų, daugybę studentų paskatino rinktis genetikos specialybę ir pradėti mokslinę veiklą.

Akademikas Vytautas Petras Rančelis pelnė kolegų ir mokinių pagarbą. Prasmingi Akademiko darbai ir meilė žmonėms liks visų Jį pažinojusių mintyse. •

LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius

Leidinio redakcinė taryba: J. Banys (pirmininkas), A. Bernotas, Z. Dabkevičius, D. Kaunas, V. Kučinskas, R. Maskoliūnas, V. Nekrošius, R. Šiaučiūnas, L. Valkūnas, G. Žintelis.

Leidinį rengė: A. Bagdonavičienė, I. Berulienė, A. Daučiūnienė, R. Daukšienė, M. Datkūnaitė, B. Jaskelevičius, L. Milošienė, J. Olechnovičienė, V. Paškauskienė.

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė.